

SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA TOIMINTAKYVYN TUKENA

Susanna Haapiainen

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä,

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Susanna Haapiainen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimintakyvyn tukena. Pieksämäki, kevät 2010, 72s., 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka vaikuttavaa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on siihen osallistuneiden toimintakyvyn kannalta. Tämä vaikuttavuus toimintakykyyn selvitettiin asiakkaiden omasta näkökulmasta katsoen. Tutkimuksessa käytettiin kahta strukturoitua kyselyä vaikuttavuuden mittareina. Tutkimuksessa selvitettiin myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijan näkemyksiä asiakkaiden toimintakyvyn muutoksista. Työelämän yhteistyökumppanina toimi Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistaja Nina Hyvätti. Vaikuttavuuden mittarit jäävät Metsäkylän ratsastuskeskuksen käyttöön. Niitä voidaan käyttää myös tulevaisuudessa hevostoiminnan vaikuttavuuden mittaamiseen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden tutkimus auttaa kehittämään toimintaa entisestään. Vaikuttavuuden tutkimuksen avulla voidaan nähdä, mitä hevostoiminnalla on tähän mennessä saatu aikaan.

Tutkimusaineisto sisältää tässä tutkimuksessa empiirisen aineiston eli kyselyaineiston ja sitä kuvailevaa ja selittävää materiaalia. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneilta ja heidän läheisiltään aineisto kerättiin strukturoidun kyselylomakkeen avulla Webropol-ohjelmalla, jonka perusraporttia hyödynnettiin aineistoa analysoitaessa. Kyselylomake sisälsi myös muutaman avoimen kysymyksen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijalta aineisto kerättiin avoimella kyselyllä sähköpostitse. Tutkimus oli deduktiivinen ja tutkimusmenetelmäksi valittiin sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus, koska ne täydensivät toisiaan.

Hevostoimintaan osallistuneet asiakkaat ja heidän läheisensä olivat tutkimuksen tulosten mukaan kokeneet toiminnan vaikuttaneen moneen asiakkaan toimintakyvyn osa-alueeseen positiivisesti. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijan vastausten mukaan hevostoiminta oli voimaannuttanut asiakkaita, se oli ollut heille tärkeä osa arkea ja sen avulla he olivat pystyneet puhumaan vaikeistakin asioista. Hevostoiminnan voidaan tutkimuksen tulosten perusteella todeta vaikuttaneen sen asiakkaiden toimintakykyyn positiivisesti.

Asiasanat: sosiaalityö, vaikuttavuus, sosiaalinen kuntoutus, toimintakyky, sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Haapiainen, Susanna

Social Pedagogic Work with Horses Supports the Ability to Function.

72 p., 3 appendices.

Language: Finnish. Pieksämäki, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services.

Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study was to observe the effectiveness of social pedagogic work with horses from the perspective of the client's ability to function. This research used two structured questionnaires, which were also used as indicators of effectiveness. The research also studied the horse activity specialist's visions of horse activity changes in the client's ability to function. These effectiveness indicators were to develop Metsäkylä's riding center, who worked as a working life partner in this study. Effectiveness indicators will remain in Metsäkylä's riding center and they can be used there in future. The research of social pedagogic work with horses will help to develop horse activity more and it also helps to see the results of social pedagogic work with horses so far.

The data of this research contained empirical material which included answers of three questionnaires and material which described and explained it. The data of horse activity clients and their families were collected using an electric structured questionnaire which also contained a few open questions. The data of the specialist of horse activity were collected in an open questionnaire using the email. The research was deductive and research method was quantitative and qualitative. The research methods were supplementary to each other. In this data analysis, a basic report from Webropol was used.

The result showed that the client of social pedagogic work with horses and their families' experiences of horse activity had an effect on many sectors of the client's ability to function. The horse activity specialist noticed that clients were empowered by horse activity and horse activity was important to them and clients could also talk about difficult things by means of horse activity. From the results it can be estimated that social pedagogic horse activity has a positive effect on the client's ability to function.

Keywords: social work and effectiveness, social rehabilitation and ability to function, social pedagogic work with horses, quantitative and qualitative research

SISÄLLYS

1 SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT.....	6
2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA SOSIAALITYÖSSÄ.....	8
2.1 Sosiaalityö ja vaikuttavuus	8
2.2 Sosiaalinen kuntoutus ja toimintakyky.....	11
2.3 Sosiaalipedagogiikka.....	14
2.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta	20
2.5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta käytännössä.....	26
3 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA TUTKIMUKSISSA.....	28
3.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta aikaisemmissa tutkimuksissa	28
3.2 Käsitteiden vertailua	32
4 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT.....	35
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	36
5.1 Tutkimuksen kohderyhmä	37
5.2 Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus	37
5.3 Tutkimuslupa ja käytetyt mittarit	39
5.4 Aineiston keruu ja tutkimuksen eteneminen	41
5.5 Aineiston analysointi ja tutkimuksen luotettavuus.....	42
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	43
6.1 Hevostoiminnan asiakkaiden ja heidän läheistensä kokemuksia hevostoiminnasta	43
6.2 Asiantuntijoiden näkemyksiä asiakkaiden toimintakyvystä.....	50
6.3 Yhteenvedo kyselyiden tuloksista	53
7 POHDINTA	54
LÄHTEET.....	59
LIITTEET	63
Liite 1: Kysely sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille	63

Liite 2: Kysely sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden läheisille	67
Liite 3: Kysely sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille	71

1 SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN LÄHTÖKOHDAT

Suomessa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on käsitteenä melko uusi, koulutusta siihen on alettu järjestää vasta vuodesta 2002 lähtien. Tässä tutkimuksessa tarkastelen sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakkaiden omien kokemustensa ja heidän läheistensä kokemusten pohjalta sekä selvitän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoiden näkemyksiä hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muutoksista. Asiakkaiden ja heidän läheistensä kokemukset koottiin yhteen kahden Webropol-ohjelmalla tehdyn sähköisen kyselyn (Liite 1 ja Liite 2) avulla, jotka toimivat myös vaikuttavuuden mittareina. Kyselyt on tarkoitettu Metsäkylän ratsastuskeskuksen käyttöön. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoiden näkemykset on koottu yhteen erillisellä sähköisellä kyselyllä (Liite 3).

Kiinnostuin sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, kun opiskelukaverini kertoi minulle tästä melko uudesta työskentelymenetelmästä. Työni taustalla painottuukin pitkäaikainen hevosharrastukseni. Itselläni ei kuitenkaan ole koulutusta hevospuolelta, mutta oma hevonen kyllä löytyy. Ratsastuslukion olen käynyt ja muutamia hevokursseja suorittanut sekä raviajokorttikurssin. Tavoitteenani oli selvittää, kiinnostaisiko minua työskennellä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa. Työni ansioista voin todeta, että tulevaisuudessa haluaisin auttaa ihmisiä, sekä nuoria että vanhoja, käyttäen hevosta apuna työssäni. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta olisi hyvin pitkälti juuri tätä työtä. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tutkiminen antoi minulle mahdollisuuden yhdistää omaa sosiaali- ja hevosalan osaamista.

Työn aiheen minulle antoi Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistaja Nina Hyvätti. Hän toimi myös työelämän yhteistyökumppanina. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta tehtyjä tutkimuksia Suomessa on tehty vain muutama. Tässä tutkimuksessa muodostetaan kaksi vaikuttavuuden mittaria, jotka auttavat näkemään, millainen vaikutus hevostoiminnalla on ollut siihen osallistuneiden toimintakykyyn. Tällaisia mittareita ei ole aikaisemmin Suomessa tehty nimen omaa hevostoiminnan vaikuttavuuden mittaamiseen.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden tutkimus auttaa kehittämään toimintaa entisestään, sen avulla voidaan myös nähdä, mitä toiminnalla on tähän mennessä saatu aikaan. Tietoa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta asiakkaiden toimintakykyyn tulisi jakaa myös sosiaalialan ammattilaisille. Näin sosiaalipedagoginen hevostoiminta saisi lisää näkyvyyttä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi sosiaalityön menetelmä. Sen vetäjänä voi toimia koulutettu sosiaalityöntekijä. Sosiaalityötä tehdään silloin myös talliympäristössä eikä ainoastaan toimistolla.

Olen vertaillut aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja niiden käsitteitä toisiinsa. Tutkimuksia on tehty eri näkökulmista. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on tutkittu esimerkiksi sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa ja sen mahdollisuuksia on tutkittu nuorten sosiaalisen kasvun ja psykososiaalisen toimintakyvyn tukemiseen. Lisäksi on tutkittu myös ratsastusterapiaa sosiaalityön tukena.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarvitsee meillä Suomessa vielä paljon tunnettuutta, kehittämistä, tutkimista ja arviointia. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden mittarit auttavat kehittämään sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakaslähtöisempään suuntaan ja se auttaa myös arvioimaan, kuinka hevostoiminta on vaikuttanut asiakkaiden toimintakykyyn. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden mittarin avulla saa kohtalaisen paljon informaatiota kerralla.

2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA SOSIAALITYÖSSÄ

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ei ole teoretietoa paljon saatavilla, koska se on niin uusi menetelmä Suomessa. Koulutusta siihen on alettu järjestää vasta vuodesta 2002 alkaen. Olen löytänyt kolme pro gradu-työtä, jotka on toteutettu Kuopion yliopistossa sekä yhden julkaisun, joka perustuu Turun yliopiston hyväksytyyn pro gradu-työhön. Sosiaalipedagogiikka on laaja ja monitahoinen käsite ja seuraavissa luvuissa pyrin avaamaan sitä ja sen suhdetta omaan työhöni.

2.1 Sosiaalityö ja vaikuttavuus

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vetäjänä voi toimia sosiaalityöntekijä, jolla on siihen koulutus. Sosiaalityö ei tällöin ole pelkästään toimistolla tehtävää työtä, vaan sitä tehdään myös talliympäristössä (Pärnä 2004, 36.) Sosiaalityöllä tarkoitetaan ensisijaisesti työntekijän ja asiakkaan vuorovaikutukselle rakentuvaa yhteiskunnallista toimintaa, jonka tarkoituksena on vaikeuksissa olevien ja yhteiskunnan tukea tarvitsevien edunvalvonta ja auttaminen. Sosiaalityö noudattaa jatkuvuutta ja normaalisuutta ylläpitäessään kahta yleistä normia. Ensimmäisessä normissa vaaditaan auttamaan ihmistä, joka on avuntarpeessa. Toisessa kielletään vahingoittamasta toisia ihmisiä. (Hämäläinen 1990, 96.) Puutteellinen elämänhallinta on usein sosiaalityön asiakkaan ongelmana. Yksi sosiaalityön tehtävä onkin tukea asiakkaan kasvua elämänhallintaan, mikä on hänen ja hänen läheistensä hyvinvoinnin luomisen kannalta välttämätöntä. (Hämäläinen 1990, 103.)

Marjatta Eskola kertoi sosiaalityöntekijän työsuorituksesta sosiaalihuollon asiakastyössä seuraavasti:

... asiakkaan toimintakykyiseksi saattaminen edellyttää toimintakykyä estävien tekijöiden kohtaamista ja läpityöskentelyä. Kontrollin suunta ei ole vain asiakkaaseen päin vaan koko ajan samanaikaisesti resurssijärjestelmiin päin. (Satka, Pohjola & Rajavaara 2005, 6.)

Sosiaalityöllä edistetään sekä ylläpidetään kansalaisten että yhteisöjen hyvinvointia ja sosiaalista turvallisuutta. Sosiaalityön tavoitteena on yksilöiden, perheiden sekä yhteisöjen omaehtoisen toiminnan tukeminen. Sosiaalityön lähtökohtiin kuuluu sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen ja tuen tarpeessa olevien kansalaisten voimavarojen vahvistaminen. Sosiaalityötä toteutetaan osana sosiaali- ja terveystalvveluja. Työssä keskitytään erityisesti lapsiin, nuoriin sekä heidän perheisiinsä, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiviin sekä vammaisiin ja vanhuksiin. Sosiaalityön palveluja on mahdollista saada sosiaalihuollon avo- ja laitoshuollon palveluina. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon avohuollossa ja laitoshoidon yhteydessä on myös mahdollista saada sosiaalityön palveluja. Sosiaalityöntekijän tavoittaa yleensä kunnan sosiaalitoimistosta ja kunnan koosta riippuen myös sosiaalitoimen aluetoimipisteistä, sosiaalihuollon erityistoimipisteistä sekä kouluista. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Sosiaalityöntekijät antavat yksilökohtaisessa sosiaalityössä asiakkailleen neuvontaa ja ohjausta ja selvittävät asiakkaidensa kanssa heidän ongelmiaan sekä järjestävät viranomaisverkostoissa muita tarvittavia tukitoimia, jotka ylläpitävät ja edistävät yksilön ja perheen turvallisuutta ja suoriutumista. Nykyään yksilökohtaisen sosiaalityön rinnalla tehdään yhä enemmän sosiaalityötä yhteisöissä. Yhteistyön tavoitteena on ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntymistä yhteisöissä sekä vahvistaa yksilöiden vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta lähiyhteisöjensä kehittymiseen. Sosiaalityöntekijät ja muut sosiaalialan ammattilaiset auttavat yhteistyössä yksilöitä ja ryhmiä lisäämään yhteisöjensä hyvinvointia ja luomaan verkostoja yhteisön jäsenten ja eri hallinnonalojen virkamiesten sekä järjestöjen ja muiden tahojen kesken. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2007.)

Sosiaalityötä voidaan tehdä monella eri tavalla. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan nähdä sosiaalityön yhtenä työmenetelmänä, johon kuuluu esimerkiksi yhteistyö myös hyvin läheisesti. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhteisönä toimii talli. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan on huomattu tuovan positiivisia tuloksia sosiaalityön menetelmänä lasten ja nuorten parissa. Sosiaalityössä erityisesti nuorten kanssa tehtävässä työssä tarvittaisiin uusia työmenetelmiä, jotta asiakkaita pystyttäisiin kohtaamaan asiakaslähtöisesti. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on juuri sellainen työmenetelmä. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää sekä ennaltaehkäisevänä että kuntouttavana työmenetelmänä sosiaalityössä.

Vaikuttaminen tarkoittaa etymologisen sanakirjan mukaan muun muassa olla vaikutusta, tehotta, tepsyä, tuntua joltakin, toimia, esiintyä jonakin. Vaikuttaa voi olla myös kotoisin samasta kannasta kuin adjektiivit *veikeä* ja *viekas*. Vaikuttamisen yhteys *viekkauteen* on kiinnostava, kun tätä katsotaan sosiaalityön kannalta. Tämä voisi ilmetä sosiaalityössä niin, että onnistuneen vaikuttamisen edellytyksenä on nykyään usein refleksiivisyydeksi kutsuttu tietoinen ja harkittu "viekkaus". Sillä sosiaalityöntekijät suunnittelevat, kohdentavat ja toteuttavat vaikuttamistehtävää eri tasoilla. Ajattelu- ja toimintatapana vaikuttaminen on kiinteä osa suomalaista hyvinvointivaltiokonseptia; vaikuttamisen muoto ja kohde muuttuvat kuitenkin uusien aatteiden ja muuttuvan toimintaympäristön myötä. Sosiaalialan keskusteluihin ilmaantui 1960-luvulla *ammattillisella sosiaalityöllä vaikuttaminen*, jolla tarkoitettiin funktionaalista eli toiminnallista osaa hyvinvointivaltion toimintakokonaisuutta. (Satka ym. 2005, 7, 24, 25.)

Vaikuttaminen on käsitteenä vaikea määriteltävä ja se on vuosien varrella ymmärretty sosiaalialan keskusteluissa monella tavalla. Vaikuttamisen muuttuviin konsepteihin näyttävät olevan yhteydessä muutokset hallinnoimisen tavoissa, sekä ne muutokset, jotka tapahtuvat samaan aikaan hyvinvointivaltion ja tieteen tekemisen ideologioissa, ajattelutavoissa sekä käytännöissä. Hyvinvointivaltio on sidoksissa talouteen sekä kansantalouden tuloksen että doktriinin eli oppijärjestelmän kautta. Siksi myös talouspolitiikka ja globalisoitumiskehitys säätelevät sitä, miten sosiaalityössä vaikuttaminen käsitteellistyy ja mahdollistuu. (Satka ym. 2005, 9.)

Sosiaalityön haasteena ovat murenevat vaikuttamisen mahdollisuudet. Sosiaalityössä kehitys on mennyt siihen suuntaan, että vastuu on henkilökohtaistunut niin työsuhteiden kuin työn tuloksellisuuden kannalta. Tämä tarkoittaa sitä, että yksittäinen sosiaalityöntekijä on uuden elämänpoliittisen valintatilanteen edessä. Siinä sosiaalityön ammattikuntaan liitetyt eettiset valinnat ja niiden seuraukset jäävät yksittäisten toimijoiden harteille. Ammattikunnan perinteistä ideologista itsemääräämisoikeutta ollaan korvaamassa sosiaalityön tehtäviin ja ammattikuntaan kohdistuvalla uusmoralistisen hallinnan harjoittamalla ideologisella ja teknisellä kontrollilla. Sosiaalialalla vaikuttamiskanavat ja vallankäytön keskuksat ovat vaikeasti hahmottuvia ja myös hankalasti tavoitettavia. Sosiaalityöntekijöiden halutaan toimivan tehokkaasti ja vaikuttavasti aiempaa vähem-

millä resursseilla. Työntekijöiden tulisi samanaikaisesti pystyä osoittamaan tekemänsä työn rahallinen arvo, joka on vaikeaa. (Satka ym. 2005, 42, 44.)

Samaan aikaan on mahdotonta tehdä sosiaalityötä tehokkaasti ja vielä entistä vähemmällä resursseilla. Sosiaalityössä pitäisi saada aikaan tuloksia saman verran, ellei jopa enemmän kuin ennen, vaikka resursseja onkin vähemmän. Tämä taas kuormittaa työntekijöitä, eikä siitä seuraa mitään hyvää. Pahimmassa tapauksessa työntekijätkin voivat uupua. Sosiaalityö on tärkeää työtä, jonka avulla pyritään auttamaan ihmisiä heidän erilaisissa elämäntilanteissaan. Sosiaalityötä tarvitaan tulevaisuudessa entistä enemmän, koska asiakkaisiin kuuluu usein moniongelmaisia, joiden auttaminen ei ole aivan yksiselitteistä. Sosiaalityöntekijöiden on vaikea osoittaa työn rahallista arvoa, koska sen tulokset näkyvät vasta vuosien kuluttua.

2.2 Sosiaalinen kuntoutus ja toimintakyky

Sosiaalisen kuntoutuksen välineenä voidaan käyttää sosiaalipedagogista hevostoimintaa sosiaalityöntekijän toimesta. Tähän on kaksi mahdollisuutta, sosiaalityöntekijä voi olla itse tallilla mukana toteuttamassa toimintaa tai hän voi ohjata nuoren tallille ja tallinpitäjä voi toteuttaa toiminnan. Asiakkaan kanssa yhdessä toteutettavasta hevostoiminnasta on oletettavasti hyötyä sekä asiakkaalle että työntekijälle. Tällöin työntekijä lähtee tekemään asiakkaan kanssa jotain mielekästä ja asiakas kokee itsensä tärkeäksi. Näin työntekijä tutustuu asiakkaaseen paremmin kuin pelkillä toimistossa toteutettavilla käynneillä. Tämä on nuorille erityisen tärkeää ja Pärnä uskoo, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla saataisiin hyviä tuloksia heidän kanssaan. (Pärnä 2004, 36–37.)

Sosiaalisen kuntoutuksen avulla pyritään edistämään ihmisen toimintakykyä ja näin takaamaan hänelle kansalaisten yhteiskuntakelpoisuus silloin, kun ihmisellä on vaikeuksia hallita elämäänsä. Kuntoutusta voidaan kuvata yhteiskunnalliseksi sääntelyjärjestelmäksi. Tällaisessa sääntelyjärjestelmässä tyypillisiä ovat tilanteet, joissa kuntoutusta vaativan vaivansa takia ihminen ei saa riittävää tukea ympäristöstään tai, jossa ympäristö jopa aiheuttaa ongelmia tai lisää kuntoutuksen tarpeeseen altistavia tekijöitä. (Hämäläinen 1986, 37; Järvikoski & Härkäpää 1995, 12.)

Koska ihmisen toimintakyky kattaa selviytymisen arkisista askareista ja elämän haasteista, on se myös hankala määrittellä (Karppi 2008). Hyvän toimintakyvyn omaava ihminen kokee selviytyvänsä jokapäiväisistä tehtävistä ja haasteista kotona, työssä ja vapaa-aikana. Hän myös pystyy vuorovaikutukseen ympäristönsä kanssa sekä kykenee asettamaan omalle elämälleen tavoitteita ja pyrkimään niihin. Toiminnalla on hänelle jokin mielekäs merkitys. (Kähäri-Wiik, Niemi & Rantanen 2007, 13.)

Toimintakyky on myös selviytymistä omalle elämälle asetetuista tavoitteista ja toiveista: lapsena leikistä, työikäisenä työstä ja vanhana mahdollisimman suuresta itsenäisyydestä. Sitä voidaan kuvata myös eräänlaisena tasapainotilana kykyjen, elin- ja toimintaympäristön sekä omien tavoitteiden välillä. Toimintakyky voidaan jakaa fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin edellytyksiin selviytyä päivittäisistä askareista. Näin tarkasteltuna toimintakyky on helposti lähestyttävä mutta samalla kadotetaan toimintakyvyn kokonaisuus. Fyysiseen toimintakykyyn kuuluvat yleiskestävyys, lihaskunto ja liikkeiden hallintakyky. Liikkeiden hallintakyvyllä tarkoitetaan esimerkiksi koordinaatio-, reaktio- ja tasapainokykyä. Voima, kestävyys ja notkeus kuuluvat lihaskuntoon. Psykinen toimintakyky voidaan jakaa kognitiivisiin kykyihin ja psyykkisiin voimavaroihin. Kognitiivisilla kyvyillä tarkoitetaan esimerkiksi kykyä ottaa vastaan tietoa, käsitellä sitä ja muodostaa käsityksiä ympäröivästä maailmasta. Ihminen, jolla on hyvä psyykinen toimintakyky, pystyy laatimaan elämälleen suunnitelmia sekä tekemään tietoisia ja vastuullisia valintoja. Sosiaalinen toimintakyky sisältää edellytykset toimia toisten ihmisten kanssa. Hyvän sosiaalisen toimintakyvyn omaava ihminen kykenee ihmissuhteisiin perheessään, ystäväpiirissään ja työelämässään. (Kähäri-Wiik ym. 2007, 13; Karppi 2008.)

Oikeastaan toimintakyky onkin jotain muuta kuin fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen suorituskvyn summa. Toimintakyky voi joskus olla parempi, mitä sen osatekijöitä tarkastellen voisi olettaa, mutta välillä se on jopa huomattavasti oletettua huonompi. Toimintakyvystä puhutaankin usein vasta, kun se on alentunut. Käsitteenä se viittaa kuitenkin yhtäläillä niin vanhuksen, työikäisen kuin lapsenkin toimintakykyyn. Useimmiten henkilön toimintakyvyn arviointi ja tarkastelu painottuu käytännön syistä pelkästään fyysisen toimintakyvyn arviointiin. Monesti toimintakyvyn alenemisen taustalla on jaksamattomuus tai motivoitumattomuus eikä fyysisen suorituskvyn aleneminen. (Karppi 2008.)

Ihmisellä on kyky sopeutua elämän erilaisiin tilanteisiin. Hän voi kompensoida jonkin toimintakyvyn osa-alueen heikkenemistä muiden osa-alueiden hyvällä toiminnalla, esimerkiksi kehittämällä uusia tapoja suoriutua jostain tehtävästä. Tämä edellyttää oman toiminnan muuttamista. Täytyy pystyä luopumaan totutusta sekä täytyy omata kekseliäisyyttä, asioiden järjestämistä ja hahmottamista uudella tavalla. Helpoin ratkaisu toimintakyvyn ongelmiin on periksi antaminen, mikä tapahtuu valitettavan usein. Tällöin ihminen luopuu asioista, jotka ovat hänelle vaikeita tai mahdottomia. Esimerkiksi häntä eivät enää kiinnosta aiemmat harrastukset, koska hänen pääsynsä niiden pariin on liian vaikeaa. Näin ihmisen elinpiiri ja kiinnostuksen kohteet kaventuvat. Aina ei ole mahdollista vaikuttaa omaan toimintakykyyn, vaan toimintakykyä parantavat toimet kohdistetaan toiminta- ja elinympäristöön. Asunnossa tai asumisympäristössä tehdyt muutokset ovat usein sellaisia, että niistä hyötyvät kaikki siinä mukana olevat. Muutokset parantavat myös niin sanotusti terveiden toimintaedellytyksiä. (Karppi 2008.)

Jokainen ihminen arvioi keinoja ja voimavaroja, joita hänellä on käytettävissään. Voimavarat sisältävät henkilökohtaiset kyvyt ja taidot, psyykkisen kestävyuden sekä perheeltä, ystäviltä tai valtiolta saatavan tuen. Ihminen, joka luottaa omaan selviytymiseensä jaksaa motivoitua, sitoutua etsimään keinoja ja hakemaan tukea. (Kähäri-Wiik ym. 2007, 15.) Voimavarat ovat myös osa toimintakykyä ja ne auttavat ylläpitämään sitä. Mitä enemmän voimavaroja ihmisellä on, sitä parempi hänen toimintakykynsä voi olla.

Elämönhallinta on tunne, henkinen voimavara, joka edistää selviämistä stressitilanteista, kiireestä, kovista aikapaineista ja erilaisista vastoinkäymisistä. Elämönhallinta on myös itseensä uskomista, kykyä ja tahtoa tehdä omia valintoja sekä sopeutua ja selviytyä erilaisissa elämäntilanteissa. Elämän kokeminen mielekkäänä, merkittävänä ja ennakoitavana on osa elämönhallinnan tunnetta, kuten ovat myös elämän arvot, itsetunto ja käsitys siitä millainen olen. Myös toimintakyky kattaa selviytymisen arkisista haasteista ja elämälle annetuista tavoitteista. (Opiskelijoiden tukikeskus - Nytyi ry 2009.) Toimintakyky ja elämönhallinta liittyvät läheisesti toisiinsa. Kun toimintakyky on ihmisellä hyvä, hän pystyy paremmin hallitsemaan omaa elämäänsä. Jos taas elämönhallinta tuntuu mahdottomalta, myös toimintakyky usein laskee.

Elämänhallintaan katsotaan kuuluvaksi ulkoinen ja sisäinen elämänhallinta. Sisäinen elämänhallinta edellyttää yksilön kykyä itsekontrolliin, vastuunottoon, valintojen tekoon sekä epävarmuuden sietämiseen. Ulkoisen elämänhallinnan tärkeimpinä keinoina on pidetty koulutuksen, ammatin ja työn hankkimista. Erityisesti ulkoisessa elämänhallinnassa, kuten työssä ilmenevät ongelmat voivat pitkään jatkuessaan aiheuttaa monenlaisia psyykkisiä ja terveydellisiä ongelmia. Toistuvat ja voimakkaat elämänhallinnan menettämisen tunteet voivat aiheuttaa kielteisiä oppimiskokemuksia, joilla saattaa olla pitkäaikaisia ja pysyviä vaikutuksia. (Enqvist & Onttonen 1998, 40; Järvikoski & Härkäpää 1995, 71.) Kun elämänhallinnan menettämisen tunteet toistuvat ja ovat voimakkaita, voi ihmisen olla vaikea saada elämänhallinnan tunne takaisin. Elämänhallinnan tunteen palautuminen on tärkeää, koska silloin ihmisellä on tunne, että hän pystyy edes jollain tavalla hallitsemaan omaa elämäänsä. Ilman elämänhallinnan tunnetta ihminen saattaa kokea olevansa voimaton ja hänestä voi tuntua, että hän vain ajelehtii maailman menossa, eikä pysty itse vaikuttamaan omiin asioihinsa.

Elämänhallintaa pystytään kehittämään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla. Sosiaalisessa kuntoutuksessa elämänhallinnan kehittäminen on yhtenä tavoitteena. Elämänhallinta on omien voimavarojensa tuntemista. Itsensä tunteminen on tärkeää, jotta pystyy jollakin tavalla hallitsemaan elämäänsä. Elämänhallinnan kannalta on tärkeää tuntea oma kulttuuri. Se on eräänlainen kattokäsite selviytymisstrategioille ja prosesseille, joissa yksilön sekä saadut että hankitut kyvyt ja taidot kohtaavat niin ympäristöltä tulevan kuin sen asettamat vaatimukset, haasteet ja odotuksetkin. (Enqvist & Onttonen 1998, 40; Järvikoski & Härkäpää 1995, 68–70; Keltikangas-Järvinen 2000, 15–16.)

2.3 Sosiaalipedagogiikka

Tutkimukseni käsittelee hevostoimintaa, jonka perustana on sosiaalipedagogiikka. Käsitteenä sosiaalipedagogiikka on hyvin laaja. Sitä onkin syytä avata, jotta pystyy ymmärtämään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lähtökohtia. Sosiaalipedagogiikan käsite voidaan määritellä monella eri tavalla. Saksassa se määrittyy nykyisin sen mukaan, mitä kukin haluaa näkemyksessään painottaa. Saksalaisen sosiaalipedagogiikan teoriat ovat siis varsin moninaiset. Myös Espanjassa harjoitetaan sosiaalipedagogista toimintaa.

Siellä oppiala kehittyikin varsin voimakkaasti mutta myös tanskalainen sosiaalipedagogiikka on saanut vahvan jalansijan esimerkiksi suomalaisissa ammattikorkeakouluissa. Aina sosiaalipedagogiikan yhteydessä ei kuitenkaan käytetä sosiaalipedagogiikan käsitettä. Esimerkiksi Ranskassa sosiaalipedagogiikan oppialaa vastaa käsite sosiokulttuurinen innostaminen, koska siellä ei ole sosiaalipedagogiikka-nimistä oppialaa. Suomeen sosiaalipedagogiikka on tullut 1990-luvun lopulla. (Kurki 2000, 45.)

Klaus Mollenhauer on yksi merkittävimpiä sosiaalipedagogiikan teoriaa kehittäneitä ajattelijoita sodan jälkeen. Mollenhauerin sosiaalipedagogiikan tulkinnan lähtökohtana oli pyrkimys ymmärtää sosiaalipedagogiikan syntyä historiallis-hermeneuttisessa ja ideologiakriittisessä viitekehyksessä. Hänelle sosiaalipedagogiikka hahmottui institutioiduneena vastauksena teollistuneen yhteiskunnan kasvatuksellisiin ongelmiin. Historiallisen analyysin pohjalta sosiaalipedagogiikka määrittyi vastaukseksi perinteisen kasvatustieteiden kykenemättömyyteen kohdata teollisen yhteiskunnan sosiaalisia ongelmia. Näiden ongelmien kohtaamiseen Mollenhauer katsoi tarvittavan uudenlaisia kasvatuksellisia ja pedagogisia laitoksia ja toimintoja. (Hämäläinen & Kurki 1997, 114–115.)

Sosiaalipedagogiikassa pidetään tärkeänä yhteiskunnallisia ja yhteisöllisiä näkökohtia kasvatuksessa ja ihmisen kehityksessä. Sosiaalipedagogiikan painopiste on siinä, miten yksilö kiinnittyy yhteiskuntaan, sen toimintajärjestelmiin ja yhteisöihin. Kasvatuksen järjestäminen yhteiskunnassa vaikuttaa koko yhteiskuntaelämään. Sosiaalipedagogiikan käsitteeseen sisältyy ajatus politiikan, pedagogiikan ja etiikan kytkeytymisestä toisiinsa. Tämä on tiedostettu jo antiikin ajoista lähtien. (Hämäläinen 1999, 16–17.)

Sosiaalipedagogiikka käsittää teorian ja käytännön. Se sisältää ajattelun ja tekemisen, teorian ja käytännön yhteenkuuluvuuden sekä vuorovaikutuksen. Sosiaalipedagogiikka on toimintatiede, joka suuntautuu sosiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen ehkäisyyn ja lievittämiseen. Se ei vain kuvaa ja selitä ongelmien syntymekanismeja, ilmenemismuotoja ja vaikutuksia, vaan oleellista on kysyä, mitä ongelmille voidaan ja pitäisi tehdä. Sosiaalipedagogiseen teoriaan sisältyy siis käytännöllinen, toiminnallinen lähtökohta. (Hämäläinen 1999, 17.)

Toimijoiden ajatellessa sosiaalipedagogisesti syntyy sosiaalipedagoginen käytäntö. Ammatillisesta näkökulmasta katsottuna tämä tarkoittaa, että henkilö hahmottaa työnsä lähtökohdat ja tarkoituksen sosiaalipedagogisesta teoriasta käsin ja ajattelee käsitteillä, joista sosiaalipedagogiikan teoreettinen itseymmärrys rakentuu. Hämäläinen (1999, 17–18) puhuu sosiaalipedagogiikasta kolmessa perusmerkityksessä. Näitä ovat itseymmärrysteoria, viitekehysteoria ja menetelmäteoria. Itseymmärrysteoria pyrkii vastaamaan kysymykseen, mitä sosiaalipedagogiikka on. Se jäsentää sosiaalipedagogiikan keskeistä sisältöä ja hahmottaa sosiaalipedagogisen kysymyksen asettelun luonnetta, erittelee sen peruskäsitteitä ja määrittää sosiaalipedagogiikan paikkaa tieteenä, oppialana ja yhteiskunnan toimintajärjestelmänä. Viitekehysteoria koostuu sosiaalipedagogisen toiminnan tietoperustan muodostavista eri tieteenalojen teorioista. Menetelmäteoria koskee sosiaalipedagogisia työmuotoja.

Semi (2006, 133–134) on tutkinut lisensiaattityössään sosiaalialan ja sosiaalipedagogiikan yhteyttä ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutusohjelmissa. Semin mukaan sosiaalipedagogiikan työn lähtökohdat eivät ole selvärajaisesti jakautuvia, vaan ne toimivat osittain sisäkkäin sekä limittäin. Sosiaalipedagoginen työ sisältää hänen mukaansa yksilön ja yhteisön voimavaroja tukevan työn, ennaltaehkäisevän työn, muutos- ja tulevaisuuden työn sekä vaikuttamistyön. Hän tarkastelee sosiaalipedagogisen työn lähtökohtia sekä työmuotojen että työntekijän taitojen näkökulmasta. Sosiaalipedagogisen työn tavoitteiden ja sisältöjen yhteydessä Semin aineistosta nousivat esille yhteiskunnallisiin toimintaedellytyksiin vaikuttaminen sekä yksilön toimintamahdollisuuksien tukeminen siten, että ne mahdollistavat mielekkään elämän. Kun määritellään mielekäs elämä, lähdetään liikkeelle asiakkaan omasta kokemuksesta, arjen todellisuudesta sekä hänen sosiokulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta ympäristöstään. Semin aineiston perusteella sosiaalipedagoginen työ kohdistuu yksilöiden ja yhteisöjen valintoihin ja muutokseen ja sitä tarvitaan, kun ihmisten toimintakyky on yksilöllisten tai ulkopuolisten paineiden vuoksi vaarassa heikentyä tai kun toimintakyky on estynyt.

Sosiaalipedagogisessa työssä keskeisenä ulottuvuutena on pyrkimys sosiaalisten ongelmien pedagogiseen ehkäisyyn ja lievittämiseen, ihmisten yhteiskunnallisen identiteetin vahvistamiseen, subjektiivisuuden ja elämänhallinnan tukemiseen sekä osallisuuden ja osallistumisen edistämiseen. Osallisuus ymmärretään yksilön ja yhteiskunnan väliseksi suh-

teeksi. Sosiaalipedagogisessa työssä korostuvat toiminnallisuus eli aktiivisuuspedagoginen, yhteisöllisyys eli yhteisöpedagoginen ja elämyksellisyys eli elämyspedagoginen työote. Näitä voidaan painottaa eri tavoin erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa. Sosiaalipedagogisessa työssä suositaan luovaan toimintaan perustuvia työmuotoja. Eri muodoissa tapahtuva luova toiminta auttaa ihmisiä jäsentämään itsetuntemusta, pohtimaan ja selkeyttämään arvo- ja merkityskysymyksiä, löytämään uutta orientaatiota ja sisältöä elämään, vahvistamaan itsetuntoa sekä eheyttämään ja saavuttamaan sisäistä tasapainoa. Se auttaa tuomaan esiin myös uusia puolia itsestä ja avaamaan siten uusia mahdollisuuksia elämässä. Luovaan toimintaan kuuluvat muun muassa musiikki, kuvataiteet, seikkailu, draama, kirjallisuus ja eräät muut vastaavat inhimillisen aktiviteetin alat. Sosiaalipedagogiassa keskeistä on toisen ihmisen kohtaaminen keskusteluissa, toiminnassa ja yhteisössä. Toisin sanoen vuorovaikutus on tärkeässä roolissa sosiaalipedagogisessa työssä. (Hämäläinen 1999, 66–69.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on sosiaalipedagogiikan yksi suuntaus. Innostaminen on erityislaatuinen sosiaalipedagogiikan soveltamisen ala. Toisin sanoen innostaminen on ammatillista toimintaa, jonka tiedeperusta löytyy sosiaalipedagogiikasta. (Kurki 2000, 44.)

Innostamisen käsitteen yksiselitteinen määrittelyminen on vaikeaa, mutta kaikkien määritelmien ytimessä on ajatus, että innostaminen on tapa elähdyttää ihmisten herkistymisen ja itsetoteutuksen prosessia. Innostaminen herättää ihmisten tietoisuutta, organisoii toimintaa ja saa ihmiset liikkeelle. Se suuntautuu sosiaalisen kommunikaation edistämiseen, ihmisen välisen vuorovaikutuksen lisäämiseen ja subjekti-subjekti-suhteen kehittämiseen. Innostamisen avulla pyritään parantamaan ihmisten elämän laatua. Innostamisen keskeisiin tavoitteisiin kuuluu se, että ihmiset tulevat tietoisiksi historiallisesta roolistaan yhteisössään, yhteiskunnassaan ja maailmassa. He huomaavat toimintansa omassa arjessaan ja lähiyhteisössään sen, miten se liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Innostaminen on siis kaikkien niiden toimenpiteiden yhdistelmä, jotka luovat sellaisia osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisössään. (Kurki 2000, 19–20, 44.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on yhteydessä myös sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Kurki on edellä maininnut, että ihmiset huomaavat oman toimintansa omassa arjessaan ja lähiyhteisössään ja sen, kuinka se liittyy laajempaan yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hevonen asettaa tietyt rajat esimerkiksi lapsille ja nuorille. Hevostoiminnassa lapset ja nuoret oppivat huolehtimaan myös hevosen hyvinvoinnista. Tämä opettaa myös lapsia ja nuoria toimimaan omassa arjessaan, jolloin he oppivat ymmärtämään esimerkiksi oman hyvinvointinsa tärkeyden.

Innostamisen yhteydessä kasvatus ymmärretään ihmisten auttamiseksi toteuttamaan itseään ja elämään täydesti kaikilla olemassa olon tasoilla. Ihminen elää elämäänsä tekemällä, oppimalla ja suunnittelemalla. Joka päivä hän rakentaa oman elämänsä ja oman yhteisönsä projektia vuorovaikutussuhteessa sekä sosiaaliseen, kulttuuriseen että luonnon ympäristöön. (Kurki 2000, 42.)

Argentiinalainen Ezequiel Ander-Egg on nykyisin luultavasti vaikutusvaltaisin innostamisen puolestapuhuja. Hän on määritellyt innostamisen seuraavasti:

Sosiokulttuurinen innostaminen on ihmisten elämänlaadun kehittämiseen liittyvien, osallistuvaan pedagogiikkaan perustuvien sosiaalisten käytäntöjen yhdistelmä. Käytäntöjen lopullinen tavoite on edistää ihmisten omaa osallistumista kulttuuriseen kehitykseen luomalla tilanteita ja mahdollisuuksia ihmisten väliselle kommunikaatiolla ja vuorovaikutukselle. (Kurki 2000, 21.)

Brasilialainen Paulo Freire on ollut innostamisen uranuurtaja. Hän on opiskellut lakia, filosofiaa ja psykologiaa sekä työskennellyt sosiaalitoimen piirissä ja joutunut kosketuksiin todella köyhien ihmisten kanssa. Hän aloitti dialogisen metodinsa kehittämisen, kun havaitsi, ettei hänellä ollut edes keinoja kommunikoida näiden alistettujen ihmisten kanssa. Hänen aiheenaan oli dialoginen metodi, kun hän väitteli kasvatustieteen tohtoriksi vuonna 1959. Freirelainen metodi on ongelmakeskeinen ja se yhdistyy ihmisten omiin jokapäiväisiin ongelmiin ja laajenee siitä yhä laajemmille tasoille. Lopullisena tavoitteena on ihmisten herääminen vähitellen lukemisen ja kirjoittamisen oppimisen ohella tietoisuuteen tilanteestaan. Tämän heräämisen ansiosta he ryhtyvät toimimaan tilanteensa parantamiseksi. (Kurki 2000, 36–38.)

Paulo Freire on myös tunnettu aidon yhteisön ja yhteisöllisten suhteiden teorian kehittäjä sosiaalipedagogisessa keskustelussa. Freire oli sellainen ajattelija, joka sitoutui itse elämään; hän johdattaa ihmisiä kokemaan, ajattelemaan, pohtimaan, tiedostamaan ja toimimaan, eikä hän siksi anna valmiita vastauksia. Paulo Freireä voidaan pitää personalistina. Personalismi tarkoittaa yritystä asettaa inhimillinen persoona ja ihmisten väliset persoonalliset suhteet kaiken teorian ja käytännön keskiöön. Se tarkoittaa myös yritystä tutkia persoonallisten määräysten ja painotusten merkitystä eri tieteenalojen ja traditioiden piirissä, filosofisen, teologisen, humanistisen, poliittisen ja niin edelleen. Personalismi on filosofia, ei järjestelmä. Se on sidottu paikkaan ja aikaan, mutta se on myös avoin filosofia. (Kurki 2002, 54, 63–64.)

Tutkimuksessani selvitän ihmisten omia kokemuksia sosiaalipedagogisen hevestoiminnan vaikuttavuudesta ja olen avannutkin hiukan myös personalismin käsitettä sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Personalismin sosiaalipedagoginen toteutuskenttä on todella laaja. Persoonakeskeinen kasvatus on yksi personalismin sosiaalipedagogisen toteutuskentän osa-alue ja se on syntynyt vastaukseksi perinteiseen kysymykseen, koska staattinen ja dynaaminen näkemys kasvatuksesta ovat eurooppalaisen kasvatusajattelun historiassa taistelleet jatkuvasti toistensa kanssa. Maailmalla ollaan yksimielisiä siitä, että pitäisi jatkuvasti löytää uusia lapsen ja nuoren kasvua tukevia metodeja, jotka herättelevät aloitteellisuutta, vastuullisuutta ja yhteistyötä. Myös sosialisatiota korostetaan. Nuori oppii asioita omassa rytmissään mutta silti hän oppii elävän ja dynaamisen yhteisönsä hengessä. Persoonakeskeisessä kasvatuksessa pyritään aktiiviseen ja inhimilliseen opetukseen, jossa jonkin asteinen toiminnallisuus nähdään tärkeänä. Persoonakeskeisessä kasvatuksessa kasvatuksen peruskysymys on, mitä tarkoitusta varten ihminen kasvatetaan. Tavoitteeksi esitetään yksilöllisten ja sosiaalisten intressien harmoniaa eli autenttisen humanismin periaatteita. (Kurki 2002, 105–106, 108.)

2.4 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta (SPHT) on käsitteenä aika uusi. Se on muotoutunut Kuopion yliopiston ja Suomen Ratsastajainliiton yhteisen ratsastuspedagogiikka hankkeen koulutuksen yhteydessä, joka käynnistyi vuonna 2001. Ratsastuspedagogiikka hankkeen tarkoitus oli ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Myöhemmin toiminta nimitettiin sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska sosiaalipedagogisen teorian varaan perustuvassa toiminnassa on kyse enemmän sosiaalisesti orientoituvasta kuntoutustyöstä kuin hevostoiminnasta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toimintaa ei rajata ainoastaan ratsastukseen, vaan se sisältää hyvin monenlaista toimintaa yhdessä hevosen kanssa, niin kyseessä olevan toiminnan sisällä kuin eri lajien välillä. Siinä kaiken toiminnan ja ajattelun lähtökohtana on yhteisöllisyys. Arkikielessä voitaisiin puhua myös tallipedagogiikasta, koska talliyhteisö on merkittävin toimintaympäristö sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. (Koistinen 2003, 4; Seppälä 2009; Rainio 2003, 6.)

Sosiaalipedagogisen työn lähtökohtana on kiinnostus ihmisiin ja kyky kohdata heidät. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa perusideana on järjestää ihmisille mielekästä toimintaa, onnistumisen elämyksiä ja mahdollisuus kokea yhteisöllisyyden tunne tavallisessa tallissa. Hevostoimintaan sisältyy kaikki tallilla tapahtuva toiminta. Tärkeitä toimintoja, jotka kuuluvat hevostoimintaan ovat hevosen hoito, ruokinta, liikunta ja talliympäristöstä huolehtiminen. Hevosen hyvinvointi on toiminnan päämääränä. Kun huolehditaan hevosen puhtaudesta, terveellisestä ravinnosta, säännöllisistä ruoka-ajoista sekä riittävästä liikunnasta ja levosta, voidaan näyttää myös asiakkaalle, mistä tekijöistä oma hyvinvointi koostuu. (Seppälä 2009, 42.)

Nora Brandt kertoo julkaisussaan Suomen ratsastajainliiton ja Kuopion yliopiston aloittaneen vuonna 2001 yhteistyönä projektin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Projektissa toteutettiin 15 opintoviikon täydennyskoulutus paketti, johon pystyi osallistumaan hevosten kanssa työskentelevät, sosiaali- ja terveys sekä opetusalan ihmiset. Opetusministeriö on rahoittanut projektia ja uusi täydennyskoulutusryhmä ja toiminnan kehitys oli ajankohtainen tuolloin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on saanut Brandtin kuvauksen mukaan alkunsa ratsastusterapiasta, mutta hevostoiminta eroaa siitä kuitenkin oleellisesti. (Brandt 2005, 2.)

Sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaisia alettiin kouluttaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoiksi vuonna 2002 Kuopion yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen toimesta. Nykyään koulutuksesta vastaavat Kuopion yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen lisäksi myös Turun yliopisto ja Ypäjän hevosopisto. Koulutukseen on osallistunut muun muassa sairaanhoitajia, lääkäreitä, erityisopettajia, koulukuraattoreita, psykologeja, toimintaterapeutteja ja talliyrittäjiä. Koulutuksen saaneet ovat perustaneet oman yhdistyksen, joka on Suomen Ratsastuspedagogit ry. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan juuret ovat lähtöisin Iso-Britanniasta, Saksasta, Sveitsistä ja Yhdysvalloista. Jo sata vuotta sitten haavoittuneita brittisotilaita hoidettiin hevosten avulla. (Peltonen 2008.) Britanniassa ja Keski-Euroopassa käytäntö ja tiede ovat todistaneet ihmisen ja hevosen vuorovaikutuksen synnyttävän positiivisia ja ihmisen kokonaisuutta hoitavia voimavaroja. (Seppälä 2009, 43–44).

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on sosiaalipedagogisesta teoreettisesta ja käytännöllisestä viitekehyksestä lähtevää toimintaa, jota toteutetaan talliyhteisössä hevosen kanssa. Toiminnan keskeisiä periaatteita ovat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja pedagogisen suhteen luominen sekä turvallisuuden maksimoinen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perustana on sosiaalipedagogiikka, jossa ollaan kiinnostuneita sellaisista oppimis- ja kasvuprosesseista, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti muotoutuvat sekä siitä, miten itsenäisyys ja riittävä elämänhallinta saavutetaan. Sosiaalipedagogisen työn pääasiallinen tehtävä on tarjota heikoimassa asemassa oleville ihmisille mahdollisuuksia siedettävämpään arkeen, omaehtoiseen elämään, yhteenkuuluvuuden kokemiseen ja aktiiviseen itsensä toteuttamiseen, osallisuuteen ja osallistumiseen. Ihmisiä autetaan näkemään sellaisia mahdollisuuksia, joita heillä on vaikuttaa omaan elämänsä kulkunsa. Toiminta lähtee parhaimmillaan osallistujasta itsestään. Sosiaalipedagogiikka tarjoaa toiminnallisen näkökulman sosiaalityössä kohdattaviin sosiaalisten ongelmien paineessa eläviin ihmisiin. (Seppälä 2009, 43.)

Hevostoimintaan ei kuulu vain ratsastus, sillä talliyhteisökin on tärkeässä roolissa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Hevostoiminta ja talliyhteisössä toimiminen yleensäkin tarjoaa yhteisöllistä kasvatusta, elämyksiä ja toiminnallisuutta. Ratsastusterapia ei ole sosiaalipedagogista hevostoimintaa, mutta se sisältää samoja piirteitä kuin

sosiaalipedagoginen hevostoiminta, joten on hyvä verrata myös näitä keskenään, jotta ymmärtää niiden eron.

Ratsastusterapiassa on joitain samoja piirteitä kuin sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mutta nämä eroavat kuitenkin toisistaan. Ratsastusterapiasta puhutaan silloin, kun hevosten kanssa toteutetaan terapiaa tai pedagogista toimintaa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuu ratsastuspedagogiikkaa enemmän tallin yhteisöllisyys, muiden ihmisten ja eläinten kanssa toimiminen sekä kasvatuksellinen vaikutus. Se sisältää muun muassa hevosen hoitamista, tallitöiden tekemistä, ratsastamista ja muiden tallilla olevien ihmisten kanssa toimimista. Toiminta on ennalta suunniteltua ja tavoitteellista ja tapahtuu suurelta osin aikuisen ohjauksessa. (Koistinen 2003, 4; Rainio 2003, 6.)

Ratsastusterapia on yksilöllistä, suunnitelmallista ja tavoitteellista kuntoutusta, jota tehdään tiiviissä yhteistyössä muun terveyden- ja sosiaalihuollon kanssa. Vammaisratsastus puolestaan on harrastustoimintaa. Yksi ratsastusterapian keskeinen tavoite on tasapaino ja sen kehittäminen. Siinä terapeutti ja hevonen toteuttavat kokonaisvaltaista kuntoutusta ja sitä voidaan käyttää hyvin monenlaisissa tilanteissa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toiminta on myös tavoitteellista. Tavoitteet muodostetaan yksilöllisesti jokaiselle sopiviksi. Kuntoutuksena toteutuvassa ratsastuksessa yleisinä sosiaalisina tavoitteina voidaan pitää esimerkiksi sosiaalisen käyttäytymisen kehittymistä, toisten huomioimista, avuliaisuutta ja hyviä tapoja. Tarkkaavaisuus- ja keskittymishäiriöistä kärsivillä henkilöillä ratsastus kehittää suunnattua tarkkaavaisuutta ja keskittymiskykyä. (Aranko 2008, 4–7; Kokkala, Kulola & Pohjalainen 2000, 9; Sandström 2000, 11.)

Ratsastusterapeutin koulutuksesta riippuu mihin osa-alueeseen terapia painottuu. Koulutuksessa voidaan keskittyä mm. motorisiin, pedagogisiin ja psykologisiin tavoitteisiin. Ratsastusterapiasta on apua esimerkiksi kehitys- ja liikuntavammojen, autismin sekä käytöshäiriöiden hoidossa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa taas käytetään mm. nuorten syrjäytyneisyyden, itsetunto-ongelmien ja käytöshäiriöisten hoidossa. Siinä pystytään vaikuttamaan asiakkaan sosiaaliseen ja psyykkiseen puoleen. Ratsastusterapian avulla pystytään lisäämään asiakkaan kärsivällisyyttä, yhteistyötaitoja ja sosiaalisuutta. Se kehittää lihasten ja tasapainon lisäksi kaikkia aisteja. Ratsastusterapiaa käytetään myös psyykkiseen hoitoon ja kuntoutukseen. Sillä voidaan hoitaa esimerkiksi ahdistus-

ta, aggressiivisuutta, käytöshäiriöitä ja oppimisvaikeuksia. Ratsastusterapiaa toteuttavalla terapeutilla tulee olla vankka ammattitaito, mutta myös pitkäjänteisyyttä, rauhallisuutta sekä kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa, kuin myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestävältä ammattilaiselta. Kela, sairaalat ja vakuutusyhtiöt voivat myöntää maksusitoumuksia ratsastusterapiaan. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaatii sosiaalityöltä resursseja. Se saattaa olla kallista, varsinkin ostopalveluna järjestettävässä. Ratkaisuna kustannuskysymykseen toiminnan voisi rahoittaa lastensuojelun harrastus- ja virkistystoiminnasta. (Aranko 2008, 4–7; Pärnä 2004, 81, 78.)

Lapset ja nuoret ovat keskeisessä osassa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Nuoret kokevat itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi hyvässä talliympäristössä hevosten ja muiden ihmisten kanssa toimiessaan. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuu yhteisön eli tallin ja jokaisessa tapauksessa sen koko toimintaympäristön osuus lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Ratsastuspedagogiikasta on totuttu aikaisemmin puhumaan mutta tällaisen toiminnan yhteydessä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ymmärrettävämpi käsite. Yhteisöön kuuluvuuden tunne ja aikuisten toimiminen vuorovaikutuksessa nuorten kanssa on tärkeää sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Yhteisössä jokainen tietää oman vastuunsa ja velvollisuutensa. Itsensä arvokkaaksi tuntemista edistävä tekijä on nuoren oman työn kokeminen tallilla tärkeäksi ja merkitykselliseksi. (Koistinen 2003, 11; Rainio 2003, 14.)

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan käyttää myös muiden ikäryhmien toimintakyvyn tukemiseen. Katri Saastamoinen on tehnyt pro gradu-työn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Hän on pyrkinyt tuomaan tutkimuksessaan esille, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on työmuoto, jota voidaan käyttää koko ihmisen elämänkaaren ajan psykososiaalisen toimintakyvyn tukemiseen. (Saastamoinen 2007.)

Yksilön itsemääräämistunnetta parantavat ratsastuksessa hevosen kanssa toimiminen ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen. Itsemääräämistunne syntyy nuoren huomattaessa toimintansa johtavan tarkoitettuun tulokseen. Nuoren oman toimintakyvyn paraneminen ja sen huomaaminen tuottaa mielihyvää ja motivoi yrittämään yhä haastavampia suorituksia. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa pyritään saamaan koko talliyhteisön sosi-

aalinen kasvatus- ja oppimispotentiaali käyttöön. (Koistinen 2003, liite1; Sandström 2000, 3–4.)

Talliyhteisöllä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa nuoren kehitykseen, elämänhallintaan ja terveyteen psyykkisen ja sosiaalisen selviytymisen alueella. Sillä tarkoitetaan kokonaisuutta, johon kuuluvat kaikki tallin asukkaat ja siellä asioivat. Talliyhteisö käsittää siis kokonaisuudessaan kaiken tallilla tapahtuvan toiminnan ja siihen liittyvät ihmiset, eläimet ja asiat. Talliyhteisössä merkittävä osa on ihmisten välisellä vuorovaikutuksella. Nuoret huolehtivat yhdessä hevosista, jolloin he voivat yhdessä kokea kurinalaisuuden mielekkyyden ja välttämättömyyden. Tyypillistä yhteisölliselle oppimiselle on kriittisyyden herättäminen ja sen salliminen, sillä niin voidaan tukea kokonaisvaltaisesti yksilön kasvua oppia itse ajattelemaan ja havaitsemaan syy- ja seuraussuhteita tekojen ja tapahtumien välillä. (Koistinen 2003, liite1; Rainio 2003,13.)

Eläinten suosio kasvoi terveystalveissa 1980-luvulla ja silloin heräsi ammattilaisten keskuudessa tarve määrittellä lemmikkiterapia tarkemmin. Lopulta uskottavuuden ja ammattilaisuuden tarve johti ensimmäisten kokonaisvaltaisten käytännön normien kehittämiseen 1990-luvulla. Delta Society:n (2005) määrittelemät termit eläinavusteinen terapia (Animal-Assisted Therapy) ja eläinavusteinen toiminta (Animal-Assisted Activities) ovat olleet käytössä 1990-luvulta lähtien. Eläinavusteisesta terapiasta puhutaan ammattihenkilön käyttäessä eläimiä apuna työssään. Asiakkaalle määritetään ammattihenkilön toimesta erityiset tavoitteet, joiden edistymistä seurataan. Eläinavusteinen toiminta sitä vastoin on edellistä vapaamuotoisempaa toimintaa. Eläinavusteisessa toiminnassa eläimet vierailevat ihmisten luona esimerkiksi vapaaehtoisten toimesta. (Viinämäki 2006.)

Eläinavusteisessa toiminnassa eläimissä on huomattu olevan jotain, joka kiehtoo ja motivoi ihmisiä. Erityisesti lapsille eläimet ovat tärkeitä. Monet vanhemmat hankkivat lapsilleen lemmikkejä, koska he uskovat lemmikkien opettavan lapsille vastuullisuutta ja hoivaamista samalla, kun ne tarjoavat toveruutta ja rakkautta. Eläimet myös hyväksyvät ihmisen tätä kyseenalaistamatta. (Melson & Fine 2006a, 207–214.) Sosiaalinen tuki on oleellinen osa tervettä elämäntapaa. Vanhemmille ihmisille on vain muutama nykyaikainen tuen tarjoaja, kun he astuvat tähän uuteen ikäkauteen. Suhde lemmikkiin voi

auttaa elämäntavan muutoksessa. Tämä taas johtaa suurempaan osallisuuteen elämästä. Tutkijat Dembicki ja Anderson ovat selvittäneet, että iäkkäämmät lemmikkien omistajat liikkuvat enemmän ja heillä on alhaisempi verenpaine ja kolesterolitaso kuin niillä, joilla ei ole lemmikkiä. (Melson & Fine 2006b, 289–290.)

Hevosavusteinen toiminta tarjoaa apua fyysisiin ja älyllisiin ongelmiin, henkiseen sairauteen, autismiin, kehityksen viivästymiseen ja tunnepuolen häiriöihin. Ratsastuksen on huomattu edistävän eläimen ja ihmisen yhteistyötä ja lisäksi osallistujan itsenäisyyden tunne ja vastuunotto itsestä paranee, kun oppii huolehtimaan hevosesta. Toiminnan tavoitteena on muun muassa tasapainon ja koordinaation parantaminen, lihasvoiman kasvattaminen, itsetunnon ja minäkuvan vahvistaminen ja itsensä motivointi ja tavoitteiden asettaminen. Ihmiset erilaisine vammoineen tai ongelmineen voivat saada hyötyä terapeuttisesta ratsastuksesta. Tarjolla on monia terapeuttisen hevostoiminnan lajeja kuten ratsastus, ajaminen ja hippoterapia. Hippoterapia on lääketieteellisesti määrätty terveydenhuollon ammattilaisten suorittamaksi toiminnaksi. Päämääränä on kuntoutus hevosen avulla: ratsastustaitoja ei opeteta klassisessa hippoterapiassa, mutta ne saattavat olla lopullisena tavoitteena. Hippoterapiaryhmä sisältää aina terapeuttisen ratsastuksen ohjaajan ja erityisesti tähän tarkoitettun hevosen. (Federation of Riding for the Disabled International i.a.)

Hevoset ja muut kotieläimet puhuttelevat ongelmalapsia omalla luontevuudellaan ja elämänilollaan. Lasten ja nuorten maailmaan eläimet löytävät usein helpommin tiensä kuin ihmiset. Eläimet helpottavat käytöshäiriöisten lasten ja nuorten persoonallisuuden kehittymistä ja kontaktinottoa kanssaihmiin ja ympäröivään maailmaan. Hevosilla on ominaisuuksia, jotka helpottavat kontaktinottoa. Ainoastaan hevosen katseleminen voi vedota jo useimpiin ihmisiin. Ne herättävät kunnioitusta ja antavat tunteen läheisyydestä sekä yhteenkuuluvuudesta. (Pärnä 2004, 35–36.)

2.5 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta käytännössä

Kävin tutustumassa Turussa sijaitsevaan Metsäkylän ratsastuskeskukseen 14.11.2008. Metsäkylän ratsastuskeskuksen toiminnan taustalla on sosiaalipedagoginen ajattelu. Siellä käytetään työmenetelmänä sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Tallin omistaja kertoi, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta näkyy tallilla ja mikä sen tarkoitus on. Omistajan mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarkoituksena on normalisoida elämää tavallisen toiminnan avulla. Kun on kyse nuorista hevostoiminnan asiakkaista, vanhempien kanssa keskustellaan ja sekä asiakkaisiin että vanhempiin luodaan luottamuksellinen suhde. Aluksi selvitetään myös, mitkä asiat vaikuttavat ratsastukseen onko esimerkiksi olemassa joitain rajoitteita, jotka täytyy ratsastuksessa huomioida. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on tärkeää, että asiakas on itse kiinnostunut hevosista ja tallilla tapahtuvasta toiminnasta. Tämän vuoksi asiakkaat haluavat tulla tallille yhä uudestaan. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakasryhmiin kuuluvat esimerkiksi syömishäiriöiset, mielenterveysongelmaiset, aistivammaiset, autistit, adhd-diagnosoidut ja dysfaattiset asiakkaat. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutukset voi huomata asiakkaiden ulkoisen olemuksen muutoksena, sillä tämä muutos voi olla hyvinkin selkeä. Asiakkaille talliyhteisö on tärkeä osa elämää ja se auttaa heitä jaksamaan arjessa. (Hyvätti 2008a.)

Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistaja kertoo, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa asiakkaat kohdataan aidosti ja heille asetetaan yksilölliset tavoitteet. Hevostoiminta tarjoaa elämyksellisyyttä ja osallisuutta asiakkaille. Kuntouttava työ kiinnostuu erityisesti kasvusta. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu myös voimaantumisen eli empowerment. (Hyvätti 2008a.)

Voimaantuminen on ihmisen sisäinen prosessi. Kun ihmisellä on sisäinen voimantunne, tällainen vapauttaa omia voimavaroja ja vastuullista luovuutta. Ihmisen ollessa voimaantunut hänestä heijastuu myönteisyys, joka on yhteydessä hyväksyvään ja luottamukselliseen ilmapiiriin sekä arvostuksen kokemiseen. Voimaantumisen on lähdeittävä ihmisestä itsestään ja se on henkilökohtainen ja sosiaalinen prosessi. Eri tilanteissa ja

ympäristöissä voimaantuminen vaihtelee, joten se ei ole pysyvä olotila. Sisäisen voimaantumisen voi löytää aina uudelleen, eikä se voi kokonaan kadota. (Verner i.a.)

Eniten sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta hyötyvät Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistajan mukaan hiljaiset ja arat tytöt. Hevostoiminnassa tarvitaan avustajia ja heitä koulutetaan omaan tehtäväänsä. Opettajilla ja kouluttajilla tulee olla sovitut linjat, joiden mukaan jokainen toimii. Heidän tulee luoda linjat, ilmapiiri ja ympäristö turvalliseksi. Oma persoona on tärkeää työssä, koska jokainen tekee tätä työtä omalla persoonallaan. (Hyvätti 2008a.)

Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistajan mukaan maksavat asiakkaat tekevät toiminnasta kannattavaa, mutta sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan voi myös lahjoittaa rahaa. Eduskunnan Hevosystävien Seura lahjoitti vuoden 2009 lopussa lapsille ja nuorille rahaa yhteensä 22 500 euroa. Avustuskohteita sai ilmoittaa heille syksyn 2009 aikana. Metsäkylän Ratsastuskeskus Oy olikin yksi avustusten saaja. Eduskunnan Hevosystävien Seura lahjoitti pienen summan rahaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tukemiseksi. (Hyvätti 2008a; Hevostoiminnalla Hyvinvointia ry i.a.; Suomen Hippos 2009.)

Metsäkylän ratsastuskeskuksella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ryhmät muodostetaan tarpeen mukaan. Ratsastuskeskukselle otetaan usein yhteyttä tallin ulkopuolelta, koska tallin työntekijöillä ei ole aikaa markkinoida sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja ratsastuskeskuksen omistajan mukaan on mielenkiintoisempaa luoda hevostoiminnan ryhmiä kysynnän mukaan. Tällöin ei tarvitse markkinoida tiettyä pakettia, vaan jokaiselle ryhmälle luodaan omanlaisensa paketti, joka sopii juuri heille ja vastaa ryhmän tarpeisiin. Ratsastuskeskuksen omistaja kokee sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa haasteeksi työvoiman irrottamisen tapahtuvaan toimintaan. Esimerkiksi lasten tullessa päiväkodista tutustumaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan tulisi mukana olla myös tarvittava määrä päiväkodin työntekijöitä, jotta toiminta olisi turvallista. (Hyvätti 2008a.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ratsastuskeskuksen omistaja kokee tärkeäksi hevosen vuorovaikutteisuuden. Hevonen kertoo heti, jos toimii väärin ja sen seuraukset on heti nähtävissä. Hevoseen on myös helppo ottaa kontaktia. On tärkeää, että toimin-

nassa käytetään erilaisia hevosia. On hyvä olla hevosia, jotka ovat herkkiä ja turvallisia ja joiden pakoreaktio on pieni. Hevonen ei saa olla kooltaan liian suuri. Asiakas oppii kuinka hevonen toimii eli oppii tietämään, että hevonen on pakeneva eläin. Toiminnassa on hyvä olla myös "pystyyn kuolleita" hevosia eli hevosia, jotka ovat ehkä liiankin rauhallisia. Tällaisista hevosista vain harvat asiakkaat hyötyvät. Usein tärkeää on hevosen tasaisuus ja turvallisuus. (Hyvätti 2008a.)

3 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA TUTKIMUKSISSA

Tutustuin kolmeen pro gradu -työhön, jotka on tehty Kuopion yliopistossa. Niissä käsitellään sosiaalipedagogista hevostoimintaa kolmesta eri näkökulmasta. Lisäksi olen löytänyt Nina Hyvätin julkaisun, joka perustuu Turun yliopistossa hyväksytyyn pro gradu -työhön. Nina Hyvätti on tehnyt tutkimuksen ratsastusterapiasta lastensuojelun sosiaalityön tukena. Kaisu Pärnän työn aiheena on ollut sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Maija Peltomäki on käsitellyt työssään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa ja Katri Saastamoinen selvittää työssään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa.

3.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta aikaisemmissa tutkimuksissa

Nina Hyvätti on perehtynyt sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan laajasti. Häneltä on vasta tullut pro gradu -työhön perustuva julkaisu, jossa hän on selvittänyt onko ratsastusterapia käyttökelpoinen menetelmä lastensuojelun sosiaalityön tukena. Työn nimi on Ohjat omiin käsiin - ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena. Työn hän on tehnyt Turun yliopistoon. Tutkimuksessaan hän laadullisen tutkimuksen keinoin selvittää asiakkaiden ja heidän läheistensä kokemuksia ratsastusterapiasta. Tutkimuksen hän rajasi koskemaan Raha-automaattiyhdistyksen rahoittamaa Laukki projektia, joka tarjosi

psykososiaalista ja kasvatuksellista ratsastusterapiaa Turun ja lähikuntien lastensuojelun piirissä oleville lapsille ja nuorille. Tutkimusjoukoksi valikoituivat Laukki projektin asiakkaat, yhteensä 48 lasta ja nuorta.

Hyvätti asetti tutkimukselleen kolme tutkimusongelmaa. Tutkimuksessaan Hyvätti selvitti millainen kokemus lapselle tai nuorelle itselleen oli Laukki projektin toteuttama ratsastusterapia. Hyvättiä kiinnosti myös millaisia kuntouttavia elementtejä projektin toteuttama ratsastusterapia sisälsi. Hän halusi selvittää toimiko projektin ratsastusterapia lapsilla ja nuorilla sosiaalisen ja kasvatuksellisen kuntoutuksen tukena. (Hyvätti 2009, 27–28.)

Hevostoiminnan ansiosta toimintaan osallistuneiden mieliala piristyi, heillä oli energisyyttä ratsastusterapian jälkeen ja tietynlaista seesteisyyttä, joka seurasi myös kotiin. (Hyvätti 2009, 69–71). Hyvätti (2009, 78) toteaa tutkimuksensa lopuksi, että tutkimuksen tulosten perusteella voidaan sanoa ratsastusterapian ja hevosten käytön olevan mahdollista ja toimivaa lastensuojelun avohuollon tukena, mutta reunaehdot, ammatillisuus ja toiminnan suunnittelu sekä seuranta tulee huomioida toteutuksessa. Hyvättiin mukaan harrastuksena hevoset "normalisoivat" lasta, jolloin lapsi saa tuntea olevansa yksi muista ja hänellä on yhteinen puheenaihe sekä kavereiden että perheen kanssa. Hän myös toteaa tämän tukevan lastensuojelulain mukanaan tuomia haasteita. (Hyvätti, 2008b).

Myös Kaisu Pärnä on tehnyt sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta pro gradu-työn. Hänen työn aiheena on ollut sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten nuorten sosiaalisessa kuntoutuksessa. Työn hän on tehnyt vuonna 2004 Kuopion yliopistolle. Työn tavoitteena on ollut hahmottaa menetelmän käytön mahdollisuuksia ja rajoja nuorten kanssa tehtävässä sosiaalityössä. Pärnä on asettanut tutkimukselleen kolme tutkimusongelmaa. Hän on halunnut selvittää sosiaalityöntekijän mahdollisuuksia käyttää sosiaalipedagogista hevostoimintaa sosiaalityön menetelmänä. Pärnä kiinnosti myös, mitä rajoja sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sosiaalityönmenetelmänä liittyy. Hän selvitti myös, mitä erityishuomioita liittyy sosiaalipedagogisen hevostoiminnan järjestämiseen käytöshäiriöisille nuorille. (Pärnä 2004, 44.)

Tutkimusmenetelmänä Pärnä on käyttänyt kvalitatiivista tutkimusta. Hän teki kyselyn kahdelle haastateltavalle, joilla oli koulutus sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan ja jotka sovelsivat toimintaa työssään. Haastattelut hän toteutti helmi-maaliskuun vaihteessa 2004. Pärnä käytti apunaan myös osallistuvaa havainnointia. Keskeisenä tuloksena Pärnä mainitsee positiiviset kokemukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja toteaa, että sen käyttöä toivottaisiin enemmän sosiaalityön kenttään. Sosiaalityön näkökulmasta sosiaalipedagoginen hevostoiminta on merkittävää, koska se tarjoaa uudenlaisen lähestymistavan nuorten kanssa työskentelyyn. Hevostoiminnan avulla nuoreen on helppompaa rakentaa luottamuksellinen ja toimiva työsuhte. Nuori saa hevostoiminnan kautta mielekästä tekemistä arkeen aikuisen seurassa. Käytöshäiriöiselle nuorelle hevonen on erityisen hyvä kumppani, koska se asettaa käytökselle rajat ja antaa välittömän palautteen toiminnasta. Asiakkaiden kehittyminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa näkyi konkreettisesti toisten huomioimisen lisääntymisenä, luottamisena omiin taitoihin, itseluottamuksen paranemisenä ja lisääntyneenä uskona omiin kykyihin. (Pärnä 2004, 45–47, 81, 85–86.)

Kuopion yliopistolle on Maija Peltomäki tehnyt pro gradu -tutkielman vuonna 2007. Aiheena hänellä on ollut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Hänen tavoitteena on ollut kuvata sitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ja miten se ilmenee käytännössä sekä tuoda esille nuorten näkemyksiä hevosharrastuksesta. Tutkimukseen osallistui 12–16-vuotiaita hevosharrastajia Porista ja Turusta. Harrastajat käyvät sosiaalipedagogisesti orientoituneella hevostallilla. Tutkimuksen aineistona Peltomäki on käyttänyt kuuden tytön kirjoitelmia, joita hän pyysi nuorilta hevosharrastajilta. Aineistoon kuului myös kahden sosiaalipedagogisen hevostallin pitäjän haastattelut. Aineisto kerättiin nuorilta etukäteen laaditun kirjoitelmapohjan avulla. Tallin pitäjille haastattelukysymykset lähetettiin sähköpostitse. Aineiston syvyyttä lisättiin jälkeempään lähetetyillä tarkentavilla kysymyksillä. (Peltomäki 2007, 2.)

Menetelmänä Peltomäki on käyttänyt kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Myös Peltomäki on todennut tutkimuksessaan, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on positiivista merkitystä nuorten sosiaaliseen kasvuun, terveyteen, ystävyyssuhteisiin sekä yhteisöllisyyden kokemiseen. Näiden lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta tukee

nuoren itsetunnon kehitystä ja opettaa heitä vastuullisuuteen. Peltomäki toteaa myös, että hevostoiminta opettaa huolenpidon tärkeyden, jonka avulla nuori oppii ymmärtämään myös omasta hyvinvoinnistaan huolehtimisen. Peltomäen tutkimuksen tulokset osoittavat, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta tukee nuorten sosiaalista kasvua sekä kannustaa nuorta huolehtimaan myös itsestään. Samalla nuori oppii yhteisöllisyydessä vastuulliseksi, empaattiseksi ja aktiiviseksi toimijaksi. (Peltomäki 2007.)

Katri Saastamoinen on tehnyt pro gradu-työn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksista psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Työ on valmistunut vuonna 2007 ja se on tehty Kuopion yliopistoon. Saastamoinen on pyrkinyt tuomaan tutkimuksessaan esille, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on työmuoto, jota voidaan käyttää koko ihmisen elämänkaaren ajan psykososiaalisen toimintakyvyn tukemiseen. Tutkimuksessa teoreettisena viitekehyksenä toimii sosiaalipedagoginen orientaatio. Saastamoinen toteutti tutkimuksen tapaustutkimuksena keräten aineiston keväällä 2006 suomalaisessa hevostalliympäristössä. (Saastamoinen 2007, 2.)

Tutkimuksessaan Saastamoinen etsi vastausta siihen, millaisia mahdollisuuksia sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa psykososiaalisen toimintakyvyn tukemiseen. Tämän lisäksi häntä kiinnosti, kuinka sosiaalipedagoginen toimintatapa voi edistää psykososiaalisen toimintakyvyn tukemista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla. Häntä kiinnosti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttö toimintakyvyn eri osa-alueiden tukemisessa, siksi hän halusi selvittää, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa toimintakyvyn puutteiden aiheuttamiin sosiaalisiin haittoihin. Hän selvitti lisäksi, millä perusteella hevostoimintaa voidaan pitää sosiaalipedagogisena. (Saastamoinen 2007, 8.)

Asiakkaat tarvitsivat tukea yhdessä toimimiseen, koska heillä oli usein itseluottamuspuula. Asiakaskertojen aikana monet puhekykyiset asiakkaat juttelivat arkipäivän asioista. He pystyivät purkamaan tunteitaan hevoselle. Asiakkaita kannustettiin tekemään itse, jos ei meinannut onnistua, tehtiin asia aluksi yhdessä. Suoritettava toiminta pyrittiin tekemään loppuun, sitä kautta asiakas oppi mahdollisesti hallitsemaan erilaisia tunnetiloja tai ainakin elämään niiden kanssa. (Saastamoinen 2007.) Saastamoisen (2007, 2)

mukaan tutkimustulokset kertovat, että yhteistoiminta asiakkaan ja ohjaajan välillä oli avainasemassa, kun asiakasta tuettiin toimimaan talliympäristössä.

3.2 Käsitteiden vertailua

Avainsanoina Saastamoisen työssä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta, psykososiaalinen toimintakyky, tuki ja elämänhallinta. Saastamoinen tarkastelee työssään sosiaalipedagogista hevostoimintaa, psykososiaalista toimintakykyä, sen rakentumista, puutteita, häiriöitä ja tukemista. Viitekehyksenä Saastamoisen työssä on sosiaalipedagoginen orientaatio. Sosiaalipedagogisella orientaatiolla hän tarkoittaa hevostoiminnan sosiaalipedagogisten tunnuspiirteiden selventämistä. Psykososiaalisen toimintakyvyn määrittelyyn Saastamoinen soveltaa holistista ihmiskäsitystä. Hänen mukaansa tajunnallisuuden ja kehollisuuden pohjalta ihminen pystyy toimimaan sosiaalisessa ympäristössä eli hän on eriasteisesti toimintakykyinen. Holistinen ihmiskäsitys perustelee myös fyysistä toimintakykyä psykososiaalisen toimintakyvyn lisäksi. (Saastamoinen 2007, 2, 5.)

Saastamoinen määrittelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kattamaan koko ihmisen elinkaaren, kun useimmissa tutkimuksissa se on määritelty usein koskemaan vain ikäkausia lapsuus ja nuoruus. Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoite käsitetään joskus laaja-alaisesti yksilön sopeutumisenä ympäristöönsä. Ihmistä kasvattaa kaikki se, mikä häntä ympäröi ja mitä hänelle elämänsä aikana tapahtuu. Toimintakyvyn tukeminen onnistuu Saastamoisen mukaan parhaiten, kun sosiaalipedagoginen toiminta ja sen tavoitteet tuodaan ihmisten arkielämään. Yksilön elämänlaadun ja itseohjautuvuuden sekä koko yhteiskunnan hyvinvoinnin parantaminen on tavoitteena sosiaalipedagogisessa toiminnassa. Keskeisin tavoite sosiaalipedagogiikassa Saastamoisen mukaan on elämänhallinta ja tarvittaessa toimintakykyisyyden palauttaminen niin, että myös elämänhallinta mahdollistuu. Tämän ansiosta yksilöllä on edellytykset autonomiselle, sosiaaliselle ja persoonalliselle kehitymiselle. Sosiaalipedagogiikassa ymmärretään, että elämänhallinnan tukea tarvitsevat muutkin kuin pelkästään syrjäytyneet. Itsenäisyys ja riittävä elämänhallinta saavutetaan subjektiivisten oppimis- ja kasvuprosessien avulla ja ne ovatkin sosiaalipedagogiikassa ainutkertaisia. (Saastamoinen 2007, 10–11, 14.)

Peltomäki on valinnut avainsanoikseen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, yhteisöllisyyden ja sosiaalisen kasvun. Teoreettisena viitekehystenä hänen työssään on sosiaalipedagogiikka. Keskeisimpänä käsitteenä Peltomäki pitää työssään yhteisöllisyyden ja yhteisökasvatuksen käsitteitä. Hänen työssään tulee esille myös käsitteet vuorovaikutuksellisuus, elämyksellisyys ja toiminnallisuus. Yhteisöllisyyden ja yhteisökasvatuksen käsitteet tulevat esille Peltomäen työssä, koska hän pohtii tutkimuksessaan, minkälainen vaikutus juuri yhteisöllä on nuoren kohdalla ja miten yhteisö kasvattaa yksilöistään sosiaalisia, vastuullisia ja aktiivisia toimijoita. (Peltomäki 2007, 8–9.)

Peltomäki selvittää aluksi sosiaalipedagogiikan käsitettä, jonka yhteydessä tulee esille myös elämys- ja seikkailupedagogiikka sosiaalipedagogisen toiminnan menetelmien lisäksi. Yhteisökasvatuksen hän jakaa yhteisöpedagogiikkaan ja itsetunnon ja minäkäsityksen kehittämiseen yhteisössä. Peltomäki kertoo hevosen ja ihmisen suhteesta toisiinsa. Hän tuo esille myös tyttökulttuurin talleilla ja tallikulttuurin käsitteet. Tallikulttuuri käsittää koko talliyhteisön ja siellä tapahtuvan toiminnan. (Peltomäki 2007, 10, 12, 15–16, 19, 25.)

Keskeisinä käsitteinä Pärnä pitää työssään käytöshäiriöitä, sosiaalista kuntoutusta, sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja sosiaalipedagogista orientaatiota sosiaalityössä. Pärnä käsittelee myös nuoruutta tutkimuksessaan. Käytöshäiriöt hän liittyy nuoruusiän häiriintyneeseen kehitykseen. Pärnä jakaa käytöshäiriöt neljään eri luokkaan. Näitä luokkia ovat perheensisäinen käytöshäiriö, epäsosiaalinen käytöshäiriö, sosiaalinen käytöshäiriö ja uhmakkuushäiriö. Käytöshäiriöiden hoito kannattaa kohdistaa sosiaalisten normien ja tapojen uudelleen oppimiseen, koska käytöshäiriöitä pidetään näiden puutteena. Pärnä kirjoittaa, että käytöshäiriöisen nuoren toimiessa talliyhteisössä, nuori saa negatiivisesta käytöksestä välittömän palautteen ja positiivisesta käytöksestään onnistumisen kokemuksia. Pärnä avaa sosiaalisen kuntoutuksen käsitettä, jonka yhteydessä hän avaa myös sosialisoinnin käsitettä sosiaalisen kuntoutuksen osana. Sosiaalisen kuntoutuksen Pärnä määrittelee lasten ja nuorten näkökulmasta, koska hänen työnsä käsittelee nuorten sosiaalista kuntoutusta. (Pärnä 2004, 8, 12, 14–15, 17.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan Pärnä käsittelee erikseen omana kokonaisuutenaan. Siihen hän liittyy yhteisöllisyyden, toiminnallisuuden ja elämyksellisyyden, jotka ovat osana sosiaalipedagogiikkaa. Sosialisaation yhteydessä Pärnä mainitsee kulttuurin ja yhteiskunnan olevan tärkeässä asemassa sosialisaatiossa. Sosialisaation tuloksena lapsi omaksuu lukemattomien periaatteissa mahdollisten käyttäytymismuotojen joukosta ne, jotka ovat hänen perheensä ja sosiaalisen ryhmänsä käsitysten mukaan hyväksyttäviä ja joiden mukaan on tapana toimia. Sosialisaatio on siis eräänlainen tapahtumaketju. Sosiaalistumisessa lapselle tärkeimmät ihmiset ovat hänen omat vanhempansa. (Pärnä 2004, 21–22, 24.)

Hyvätti avaa sosiaalipedagogiikan käsitettä työssään sosiaalityön näkökulmasta. Hän mainitsee myös huono-osaisuuden, syrjäytymisen ja yhteisöllisyyden sosiaalipedagogiikan yhteydessä. Hyvätti kertoo huono-osaisuuden ja syrjäytymisen yhteiskunnallisina ilmiöinä liittyvän aina yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Jokainen ihminen rakentaa identiteettiään kuulumalla erilaisiin yhteisöihin ja saavuttaa jokapäiväisessä elämässä tarvittavia valmiuksia vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Yhteisöllisyys eli yhteisöön kuuluminen on sosiaalipedagogisen ajattelun perusta. Hyvätti kirjoittaa julkaisussaan sosiaalipedagogiikalle olevan tunnusomaista pyrkimys etsiä toiminnallisia ratkaisuja ongelmiin. (Hyvätti 2009, 17–18.)

Hyvätti avaa julkaisussaan sosiaalityön, sosiaalisen syrjäytymisen ja sosiaalisen kuntoutuksen käsitteet sekä selvittää hevosen käyttöä kuntoutuksessa. Hyvätti kirjoittaa sosiaalityön olevan avainroolissa, kun vahvistetaan ihmisten omaa subjektiutta arkielämässä. Positiivisten voimavarojen tunnistaminen on olennaista sosiaalityössä. Ihmisten arkielämän kannalta olennaiset asiat liittyvät pieneen hyvinvointiin ja kurjuuteen, ammatillinen sosiaalityö toimii juuri tällä tasolla. Sosiaalinen syrjäytyminen määritellään usein ulkoapäin. Tällöin jokin instituutio tai toimija määrittelee tietyn ihmisryhmän syrjäytyneeksi tai riskiryhmäksi. Syrjäytyminen voi olla taloudellista, sosiaalista tai työmarkkinoilta syrjäytymistä. Hyvätti käsittelee lapsuus- ja nuoruusiässä tapahtuvaa sosiaalista syrjäytymistä. Syrjäytyneillä nuorilla sosiaaliset suhteet ovat niukkoja ja he vetäytyvät yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Hyvätti lisäksi sosiaalisen kuntoutuksen on avannut Pärnä. Hyvätti kertoo kuntoutuksen määrittelyn olevan vaikeaa ja käsitteen epäselvä. Lapsen ja nuoren kuntoutuksella on Hyvättiin mukaan aina sosiaalinen ulottuvuus.

Hevonen toimii kuntoutuksessa, koska sen kieltä kaikki voivat ymmärtää samalla tavalla, vaikka tulisi eri maastakin. Hyvätti korostaa hevosen olevan hyvin erityinen vuorovaikutuksessaan. (Hyvätti 2009, 7–12.)

Hyvätti ei määrittele suoraan sosiaalipedagogista hevostoimintaa vaan hän käyttää termiä hevostoiminta tai kuntouttava hevostoiminta. Hyvätin gradu perustuukin enemmän ratsastusterapiaan. Hän tuo esille ratsastusterapian keskeisiä elementtejä Laukin projektissa. Näitä olivat sosiaalipedagoginen, psykososiaalinen ja terapeuttinen näkökulma ja ohjaajan merkitys. (Hyvätti 2009, 3.) Sosiaalisen kuntoutuksen käsite tulee esille Pärnän ja Hyvätin töissä. Suurin eroavuus töiden kohdalla on se, että ainoastaan Saastamoisen tutkimus koskee koko ihmisen elämänkaarta, kun toisissa tutkimuksissa on keskitytty pääasiassa vain lapsiin ja nuoriin. Jokainen tutkimus käsittelee samaa asiaa kuitenkin vähän eri näkökulmista, joten ne tukevat näin toisiaan ja antavat lisätietoa aiheesta.

4 TUTKIMUKSEN TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka vaikuttavaa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on siihen osallistuneiden asiakkaiden toimintakyvyn kannalta, heidän omien kokemustensa mukaan. Tutkimuksessa selvitetään kahden kyselyn (Liite 1 ja Liite 2) avulla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden ja heidän läheistensä kokemuksia siitä, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vaikuttanut siihen osallistuneiden toimintakykyyn. Nämä kyselyt toimivat samalla myös vaikuttavuuden mittareina. Tutkimuksessa selvitetään myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoiden näkemyksiä hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muutoksista. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden tutkimus auttaa kehittämään toimintaa entisestään ja se auttaa näkemään, mitä toiminnalla on tähän mennessä saatu aikaan.

Tässä tutkimuksessa tutkimusongelmiksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

1. Millaisena sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet asiakkaat ovat kokeneet hevostoiminnan oman toimintakykynsä kannalta ja miten heidän läheisensä ovat nähneet hevostoiminnan vaikuttavan toimintaan osallistuneiden toimintakykyyn?
2. Kuinka sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijat näkevät sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muuttuneen hevostoiminnan aikana?
3. Miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan entisestään kehittää?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimusaineisto hankittiin käyttäen sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineisto kerättiin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneilta ja heidän läheisiltään (Liite 1 ja Liite 2) käyttäen kahta Webropol-ohjelmalla laadittua kyselylomaketta, jotka olivat pääasiassa strukturoituja. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoilta aineisto kerättiin avoimen kyselylomakkeen (Liite 3) avulla sähköisesti. Kyselystä, joka lähetettiin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen, tiedotettiin talliyrittäjille ja heitä kehoitettiin informoimaan asiakkaitaan kyselystä ja sen sijainnista, jotta asiakkaat osaisivat käydä vastaamassa kyselyyn. Tutkimuslupa kysyttiin etukäteen.

5.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat kaikki sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet iästä riippumatta. Aiemmin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tutkimukset olivat käsitelleet pääasiassa lapsia ja nuoria. Tässä tutkimuksessa haluttiin kuitenkin saada laajempi kuva hevostoiminnan vaikuttavuudesta asiakkaiden toimintakykyyn. Tutkimukseen osallistui myös sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden läheisiä ja hevostoiminnan asiantuntijoita ympäri Suomea.

Tutkimusaineisto kerättiin ryväsotantana, koko Suomen alueelta, tiedottamalla tehdyistä kyselyistä sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarjoaville talliyrittäjille ja heidän kautta toimintaan osallistuneille asiakkaille. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa tarjoavien talliyrittäjien yhteystiedot saatiin Suomen Ratsastuspedagogit ry:n verkkosivuilta. Tällaista ryväsotantaa käytetään silloin, kun perusjoukkoa on jollain tavoin vaikea tavoittaa tai määrittää (Ockenström i.a.).

5.2 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimusaineisto sisältää tässä tutkimuksessa empiiriset aineistot eli kyselyaineistot ja sitä kuvailevaa ja selittävää materiaalia. Empiirisestä aineistosta voidaan käyttää nimitystä data ja kuvailevasta materiaalista nimitystä metadata (Tampereen yliopisto i.a.). Kuvaileva ja selittävä materiaali käsittää aineiston keruun ja tutkimusmenetelmän kuvailun tässä tutkimuksessa. Tämä tutkimus on deduktiivinen. Deduktiivisella tutkimuksella tarkoitetaan tutkimusta, joka koostuu jonkin tutkimuksellisen ongelman analysoinnista. Deduktiivisessä tutkimuksessa tekijät tutustuvat aikaisempaan samaa aihetta käsittelevään kirjallisuuteen ja he keräävät aineiston esimerkiksi kyselyn, haastattelun tai havainnoinnin avulla ja suorittavat sitten analysoinnin, jonka pohjalta voidaan tehdä johtopäätökset. (Kuokkanen, Kivirinta, Määttänen & Ockenström 2007, 33.)

Tutkimuksessa käytettiin sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta käytetään melko paljon sosiaali- ja yhteiskuntatieteissä. Se on lähtöisin luonnontieteistä, siksi monet tutkimukselliset menettelytavat ovat samantapaisia näillä tieteenaloilla. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa kaikki tieto on peräisin suorasta aistihavainnosta ja loogisesta päättelystä. Looginen päättely perustuu suoriin aistihavaintoihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 135, 139.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää strukturoitua kysely- tai haastattelulomaketta. Strukturoidulla eli tilastollisella kyselylomakkeella tarkoitetaan tilastollista tutkimusta varten kirjallisessa muodossa systemaattisesti esitettyä kysymyssarjaa, jossa vastausvaihtoehdot on valmiiksi annettu. Tällaisessa lomakkeessa vastaaja voi valita yhden tai useampia vaihtoehtoja annetusta listasta, yhden vaihtoehdon annetuista vaihtoehtoista, häntä voidaan pyytää asettamaan annettuja vaihtoehtoja paremmuusjärjestykseen tai kertomaan jonkin asian määrä, esimerkiksi pituus. Mitä strukturoidumpi lomake on, sitä parempi se on tilastollisen tarkastelun kannalta. Toisaalta se on vähemmän informatiivinen. (Niskanen i.a. a.)

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen suunnattu kysely oli kvantitatiivinen. Kyselyssä kysymykset oli esitetty kirjallisesti systemaattisessa muodossa ja vastausvaihtoehdot oli annettu valmiiksi. Vastausvaihtoehtoista vastaajan tuli valita sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistunutta parhaiten kuvaava vaihtoehto. Kysely tehtiin kvantitatiivista menetelmää käyttäen, koska se tarjosi mahdollisuuden käsitellä aineistoa määrällisesti. Kyselyn avulla haluttiin saada tietoa mahdollisimman nopeasti ja helposti hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvystä, johon kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä tarjosi mahdollisuuden.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa todellisuus on moninainen, eikä sitä voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan, siksi niistä onkin mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivista tutkimusta on käytetty yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa monissa eri muodoissa. Sosio-

logiassa, psykologiassa, kasvatustieteessä ja antropologiassa on omat kvalitatiivisen tutkimuksen traditionsa. (Hirsjärvi, ym. 2009, 135, 161–162.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa korostuu subjektius. Tällöin painotetaan tutkittavan omaa näkökulmaa hänen elämäänsä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihminen nähdään omien tunteidensa, ajatustensa, arvojensa ja aiempien elämänkokemustensa ohjaamaksi olennoksi eikä pelkästään ulkoisten ärsykkeiden passiiviseksi vastaanottajaksi. Ihminen tekee koko ajan erilaisia tulkintoja ilmiöistä ja asioista, siksi hänen oletetaan olevan aktiivinen ja tavoitteeseen pyrkivä. Tutkijan pyrkiessä ymmärtämään ja selittämään ihmisen toimintaa täytyy hänen huomioida, miten hän itse itsensä ymmärtää. (Niskanen i.a. b.)

Kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käytettiin kyselyssä, joka oli suunnattu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille. He järjestivät sosiaalipedagogista hevostoimintaa omalla tai vieraalla tallilla. Heiltä saatiin paremmin tietoa asiakkaiden toimintakyvyn muutoksista käyttäen kyselyssä avoimia kysymyksiä. Hevostoiminnan asiantuntijoille suunnatussa kyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan omia näkemyksiään hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muutoksista. Hevostoiminnan asiantuntijoilla oli voinut olla monia asiakkaita ja heidän oli siksi ehkä helpompi vastata avoimeen kyselyyn, jossa saa omin sanoin kuvailla asiakkaiden toimintakyvyn muutoksia.

5.3 Tutkimuslupa ja käytetyt mittarit

Ennen tutkimuksen aloittamista oli muistettava selvittää, mitä lupia tutkimuksen toteuttamiseen tarvitaan. Tässä asiassa olin yhteydessä Metsäkylän ratsastuskeskuksen omistajaan Nina Hyvättiin. Nina Hyvätti kuuluu Sosiaalipedagogiseen Hevostoiminta yhdistykseen ja toimii siinä sisällön asiantuntijana. Hän kuuluu myös Hevostoiminnalla Hyvinvointia yhdistykseen, jossa hän toimii varapuheenjohtajana. Selvitin sähköpostitse Hyvätiltä voisiko sähköisen kyselyn laittaa Hevostoiminnalla Hyvinvointia ry:n (<http://www.hhry.net/>) verkkosivuille. Hän ilmoitti tämän onnistuvan, kun oli ensin ollut yhteydessä yhdistyksen muuhun henkilökuntaan. Hän antoi myös aiheen tutkimuksen tekemiseen ja toimi työelämän yhteistyökumppanina. Myös muihin sosiaalipedago-

gista hevostoimintaa järjestäviin talliyrittäjiin oltiin yhteydessä kyselyn tiimoilta syksyllä 2009. Heille laitettiin sähköpostilla tietoa kyselystä ja sen sijainnista, jotta he voisivat informoida asiakkaitaan kyselystä. Osa talliyrittäjistä lupautui levittämään tietoa kyselystä ja toiset taas laittoivat viestiä, etteivät pysty osallistumaan.

Toimintakyvyn vaikuttavuuden mittareina toimivat kyselylomakkeet, jotka toteutettiin hevostoimintaan osallistuneille asiakkaille (Liite 1) ja heidän läheisilleen (Liite 2). Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen toteutetut kyselyt tehtiin mahdollisimman helpoksi vastata, jotta niihin vastaamisen kynnyksellä olisi mahdollisimman pieni. Nämä kyselyt toteutettiin strukturoidulla lomakkeella, koska sen avulla saatiin tietoa, joka on helposti vertailtavissa toisten vastaajien kanssa.

Kyselylomakkeissa vastaajilta kysyttiin aluksi yleisiä tietoja. Neljä ensimmäistä kysymystä kertoivat vastaajien sukupuolen, iän, mistä he saivat tiedon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja kuinka kauan he olivat toimintaan osallistuneet. Kysymyksissä 5–14 selvitetään, millainen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyky on ollut aikaisemmin ennen heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kysymyksissä 15–24 selvitetään, millainen heidän toimintakykynsä on tällä hetkellä. Lisäksi sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneilta ja heidän läheisiltään kysyttiin heidän tyytyväisyyttään hevostoimintaan, toiminnan vaikuttavuutta hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn kannalta sekä mitä toiminnassa tulisi heidän mielestään muuttaa. Viimeiseksi vastaajille annettiin mahdollisuus kirjoittaa ylös vielä ajatuksia siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta merkitsi heille. Kysymykset olivat pääasiassa sellaisia, että annetuista vaihtoehdoista täytyi valita sopivin. **Vastausvaihtoehdot oli numeroitu yhdestä viiteen ja numero yksi oli aina negatiivisen vaihtoehdon ja numero viisi positiivisin. Numero kolme vastasi neutraaleinta kantaa.**

Tutkimusta varten tehtiin myös kysely sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille (Liite 3). Hevostoiminnan asiantuntijoille suunnattu kysely tehtiin avoimeksi, jotta asiantuntijat pystyisivät vastaamaan kyselyyn mahdollisimman laajasti. Näin saataisiin mahdollisimman paljon tietoa hevostoimintaan osallistuneiden asiakkaiden toimintakyvyn muutoksista hevostoiminnan aikana. Hevostoiminnan asiantuntijat ja hevostoimin-

taan osallistuneiden läheiset otettiin mukaan kyselyyn, jotta saataisiin mahdollisimman totuuden mukainen kuva hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muutoksista.

5.4 Aineiston keruu ja tutkimuksen eteneminen

Kohderyhmän tavoittaminen ja siihen yhteyden saaminen oli haasteellista, koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta oli niin uusi menetelmä. Haastavuutta lisäsi myös aikataulutus. Yhteistyössä toisen opiskelijan kanssa aloitettu opinnäytetyö sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta kariutui yhteistyön kohtaamattomuuteen, jonka lisäksi tavoitteemme työn suhteen olivat erilaiset. Teimme opinnäytetyömme erikseen ja aiempi produktio muuttuikin kohdallani vaikuttavuuden tutkimukseksi. Aloitin tämän tutkimuksen tekemisen ja ideoimisen elokuussa 2009, jolloin kokosin tutkimussuunnitelman, joka jäi melko pinnalliseksi aikataulun tiukkuuden vuoksi. Tutkimus oli tarkoitus saada valmiiksi jo joulukuussa 2009, mutta tutkimuksen valmistuminen siirtyi, koska vastauksia lähetettyihin kyselyihin ei juuri tullut.

Tutkimusaineiston kerääminen aloitettiin syyskuun 2009 aikana ja aineisto kerättiin sähköisesti käyttäen Webropol-ohjelmaa, jonka avulla voidaan luoda erilaisia sähköisiä kyselyitä. Sähköisiin kyselyihin päädyttiin, koska niiden todettiin olevan nopeampi, edullisempi ja vastaajien kannalta helpompi tapa toteuttaa kyselyt. Kaikki toteutetut kyselyt tehtiin nimettömänä. Toimintakyvyn vaikuttavuuden mittarina toimineet kyselyt hevostoiminnan asiakkaille ja heidän läheisilleen luovutettiin Metsäkylän ratsastuskeskukselle helmikuussa 2010. Tätä ennen kyselyt muutettiin Microsoft Office Excel 2007-ohjelmalla taulukko muotoon. Aineisto kerättiin syksyn 2009 ja tammikuun 2010 aikana. Kyselylomake sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen saatiin tehtyä viikolla 39, jonka jälkeen kysely linkitettiin Hevostoiminnalla Hyvinvointia ry:n sivuille. Tämän jälkeen kyselystä tiedotettiin sähköpostitse talliyrittäjiä viikolla 40. Syksyn aikana kyselyyn ei juuri saatu vastauksia, joten kyselystä täytyi informoida myös muita yhteisöjä ja yhdistyksiä. Jotta vastauksia saataisiin lisää, viikolla 50 otettiin yhteyttä Suomen Hippokseen, Suomen Ratsastajainliittoon ja Suomen Ratsastuspedagogit ry:hyn. Näiden yhdistysten kautta saatiin kyselystä tiedotettua laajem-

paa ihmisjoukkoa. Vastauksia tuli sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneilta neljä ja heidän läheisiltään neljä eli yhteensä kahdeksan.

Koska vastauksia ei tullut kuin kahdeksan, päätin tammikuussa 2010 ottaa vielä yhteyttä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoihin. Tapasin tämän asian tiimoilta ohjaavan opettajan, jonka kanssa päädyimme siihen, että teen vielä kyselyn hevostoiminnan asiantuntijoille. Heille suunnatussa kyselyssä selvitettiin heidän näkemyksiään hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn muutoksista. Kysely lähetettiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille viikolla kaksi. Vastaajilla oli aikaa vastata kyselyyn viikon ajan, jonka jälkeen vastaukset koottiin yhteen ja käsiteltiin. Vastauksia hevostoiminnan asiantuntijoille suunnattuun kyselyyn tuli vain yhdeltä tallilta.

5.5 Aineiston analysointi ja tutkimuksen luotettavuus

Aineiston analysoinnissa käytettiin apuna Webropol-ohjelman tarjoamaa peruseräraporttia. Kyselyn tuloksia verrattiin aiemmista tutkimuksista saatuihin tuloksiin. Kriittisyys näkyi aineistoa analysoitaessa. Toimintakyvyn eri osa-alueet on koottu taulukkoon, josta tulokset näkee helposti. Jokainen avoin kysymys on käsitelty tekstissä.

Tutkimuksen luotettavuus eli reliabiliteetti kertoo, esimerkiksi siitä voiko tuloksia yleistää. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen sekä hevostoiminnan asiantuntijoille toteutettujen kyselyiden luotettavuudesta kertoo se, että niiden tulokset ovat samansuuntaisia. Koska vastauksia kyselyihin tuli melko vähän, tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää, mutta tulosten voidaan todeta olevan suuntaa antavia.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneilta ja heidän läheisiltään kysyttiin samoista asioista. Heiltä tuli vastauksia kaikkiaan kahdeksan. Kyselyyn vastasi neljä hevostoimintaan osallistunutta sekä neljä hevostoimintaan osallistuneiden läheistä.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille tehty kysely toteutettiin avoimena kyselynä. Kyselyyn tuli vastauksia vain yksi. Ainoastaan erään tallin henkilökunta Länsi-Suomesta vastasi asiantuntijoille tarkoitettuun kyselyyn.

6.1 Hevostoiminnan asiakkaiden ja heidän läheistensä kokemuksia hevostoiminnasta

Sosiaalipedagogiseen hevostoiminnan asiakkaille tarkoitettuun kyselyyn vastasi neljä vastaajaa. Kaikki neljä vastaajaa vastasivat kaikkiin kysymyksiin, paitsi kysymykseen 27 vastasi kolme vastaajaa ja kysymykseen 28 vain yksi vastaaja. Vastaajan sukupuolen lisäksi kysyttiin vastaajan ikää. Yksi vastaaja oli yli 30-vuotias nainen, yksi 21–30-vuotias nainen, yksi 17–20-vuotias nainen ja yksi alle 13-vuotias poika.

Asiakkaiden läheisille toteutettuun kyselyyn vastasi neljä läheistä, joista kaikki vastasivat 14 kysymykseen, vastaajia oli kolme yhdeksässä ja kaksi viidessä kysymyksessä. Hevostoimintaan osallistuneista yksi oli alle 13-vuotias tyttö, yksi oli alle 13-vuotias poika, yksi oli 13–16-vuotias poika ja yksi yli 30-vuotias nainen.

Hevostoimintaan osallistuneista yksi oli saanut tiedon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta erityislastentarhanopettajalta ja toinen Internet-osoitteesta www.ratsastus.fi eli Suomen Ratsastajainliiton verkkosivuilta. Yksi vastaaja oli sanonut, ettei ole saanut tietoa keneltäkään tätä ennen. Yksi vastaaja oli löytänyt tiensä hevosen kavioiden vuosilukurssille eräälle tallille. Siellä hän oli käynyt useita vuosia kursseilla ja ratsastamassa; myös hänen hevosensa oli tallilla koulutuksessa. Viime vuonna hänen työpaikallansa eräs henkilö suoritti myös nuo samat opinnot. Yksi vastaajista oli osallistunut sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan alle vuoden ja kolme vastaajaa oli osallistunut hevostoi-

mintaan yli kolme vuotta. *Asiakkaiden läheisistä* yksi kertoi saaneensa tiedon hevostoiminnasta dysfasiatoiminnan kautta, yksi kaupungin erityisliikunnan esitteestä, yksi Naantalin kaupungin sosiaalitoimistosta, avohuollon ohjaajalta ja yksi koulukaverin äidiltä. Yksi asiakas oli osallistunut hevostoimintaan alle vuoden ja kolme asiakasta yli kolme vuotta.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen toteutetussa kyselyssä selvitettiin hevostoiminnan vaikutusta hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn eri osa-alueisiin. Vastaukset hevostoiminnan vaikuttavuudesta hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn eri osa-alueisiin on koottu yhteen taulukon avulla (Taulukko 1). Taulukossa näkyy myös vastausvaihtoehdot ja vastaajien määrä.

Taulukosta voidaan nähdä, että sekä hevostoimintaan osallistuneet että heidän läheisensä kokivat hevostoiminnan vaikuttaneen hevostoiminnan asiakkaiden toimintakykyyn huomattavasti. Tästä kertoo vastauksien keskiarvon nousu. Vastauksista nähdään läheisten olleen kriittisempiä heidän arvioidessaan hevostoimintaan osallistuneiden toimintakykyä ennen hevostoiminnan aloittamista ja tällä hetkellä. Selviytyminen arjen haasteista oli sekä hevostoiminnan asiakkaiden että heidän läheistensä vastauksien keskiarvojen mukaan yhdensuuntainen. Hevostoiminnan asiakkaat vastasivat vain hiukan positiivisemmaksi heidän selviytymisensä arjen haasteista tällä hetkellä kuin heidän läheisensä.

Taulukko kertoo myös hevostoimintaan osallistuneiden mielestä heidän toimintakyvyn parantuneen huomattavasti hevostoiminnan aloittamisen jälkeen. Huomattavin ero hevostoimintaan osallistuneiden ja heidän läheisten vastauksien kohdalla oli itsekontrollissa. Ennen hevostoiminnan aloittamista hevostoimintaan osallistuneiden läheiset arvioivat toimintaan osallistuneiden itsekontrollin olevan huomattavasti huonompi kuin itse osallistuneet. Hevostoimintaan osallistuneet eivät kokeneet itsekontrollin paljon kehittyneen hevostoiminnan aikana toisin kuin heidän läheiset, jotka kokivat osallistuneiden itsekontrollin kehittyneen huomattavasti. Sekä hevostoimintaan osallistuneet että heidän läheisensä kokivat toimintaan osallistuneiden vastuunoton kehittyneen hevostoiminnan aikana jonkin verran.

TAULUKKO 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus toimintakyvyn eri osa-alueisiin vastausvaihtoehtoa kohti.

Toimintakyvyn eri osa-alueet	Kyselyyn vastanneet	Ka	Ennen toiminnan aloittamista					Tällä hetkellä					Ka
			Vastausvaihtoehdot *										
			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Toimintakyky	Osallistuneet	2,8	1	2	1			1	2	1			4,0
	Läheiset	2,8		2	1	1			2	1	1		3,8
Itsekontrolli	Osallistuneet	3,5			2	2			1	3			3,8
	Läheiset	1,8	2	1	1				1	2	1		3,0
Vastuunotto	Osallistuneet	2,5	1	1	1	1		1		1	2		4,0
	Läheiset	1,8	2	1	1				1	1	1		3,0
Epävarmuuden sietokyky	Osallistuneet	2,8		1	3				2		2		4,0
	Läheiset	2,0	1	1	1				1	2			3,7
Kiinnostus kouluttautumiseen tai työllistymiseen	Osallistuneet	3,0	1		2		1	1		2	1		3,5
	Läheiset	2,5	1			1			1		1		3,5
Selviytyminen arjen haasteista	Osallistuneet	2,5	1	1	1	1			1	3			3,8
	Läheiset	2,5		1	1				1	1			3,5
Vuorovaikutus	Osallistuneet	2,5	1		3					4			4,0
	Läheiset	2,8		2	1	1			1	3			3,5
Tavoitteiden asettaminen ja niissä pysyminen	Osallistuneet	2,5		2	2				1	2	1		4,0
	Läheiset	2,0	1	1	1				2	1			3,3
Toimiminen ihmisten kanssa	Osallistuneet	3,0			4				1	1	2		4,3
	Läheiset	2,3		2	1				1	3			3,5
Selviytymisen tunne	Osallistuneet	3,0		1	2	1			1	2	1		4,0
	Läheiset	2,7		1	2				1	2			3,7

* 1= negatiivisin, 5= positiivisin ja 3= neutraalein vaihtoehto

Hevostoimintaan osallistuneista kaikki vastaajat kokivat vuorovaikutuksen olleen melko hyvää tällä hetkellä, mikä nähdään taulukosta. Hevostoimintaan osallistuneiden läheiset olivat toimintaan osallistuneiden kanssa melko samaa mieltä hevostoimintaan osallistuneiden vuorovaikutuksesta tällä hetkellä. Läheisistä kolme vastasi hevostoimintaan osallistuneiden vuorovaikutuksen olevan melko hyvää tällä hetkellä.

Taulukosta 1 nähdään, että vain kiinnostuksesta kouluttautumiseen tai työllistymiseen tällä hetkellä oli yksi hevostoimintaan osallistunut vastannut negatiivisimman vaihtoehdon. Tämä vastaus oli ainoa negatiivisin vastaus kysyttäessä hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn eri osa-alueista tällä hetkellä. Kukaan hevostoimintaan osallistuneiden läheisistä ei vastannut negatiivisinta vaihtoehtoa.

Hevostoimintaan osallistuneista kaksi oli melko tyytyväisiä, yksi oli erittäin tyytyväinen hevostoimintaan ja yksi oli vastannut neutraalin vaihtoehdon. Vastauksien keskiarvo oli 4,0. Pääosin hevostoimintaan osallistuneet olivat siis vähintäänkin melko tyytyväisiä hevostoimintaan. *Hevostoiminnan asiakkaiden läheiset* olivat melko tai erittäin tyytyväisiä hevostoimintaan. Kaksi vastaajista oli melko tyytyväisiä ja kaksi vastaajista oli erittäin tyytyväisiä hevostoimintaan. Kaikki neljä vastaajaa vastasivat tähän kysymykseen. Heidän vastauksiensa keskiarvo oli 4,5.

Yhden *hevostoimintaan osallistuneen* mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminnan vaikuttavuus oli neutraalia, yhden vastaajan mukaan toiminta oli melko vaikuttavaa sekä kahden vastaajan mukaan toiminta oli ollut erittäin vaikuttavaa. Vastausten mukaan toiminnan voidaan todeta olleen melko vaikuttavaa vastaajien mielestä heidän toimintakyvynsä kannalta, koska vastauksien keskiarvo oli 4,3. *Hevostoimintaan osallistuneiden läheisten* mielestä hevostoiminta oli pääasiassa ollut melko (kaksi vastaajaa) tai erittäin vaikuttavaa (yksi vastaaja) hevostoimintaan osallistuneen toimintakyvyn kannalta. Yksi vastaaja oli vastannut hevostoiminnan olleen vain vähän vaikuttavaa siihen osallistuneen asiakkaan toimintakyvyn kannalta. Tähän oli vastannut neljä vastaajaa ja vastauksien keskiarvo oli 3,8.

Kyselyssä haluttiin selvittää myös, miten sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan vielä kehittää. Tätä kysyttiin vastaajilta avoimella kysymyksellä. *Hevostoimintaan osallistuneista* yksi totesi hevostoiminnan olevan hänelle enemmänkin harrastus. Yksi vastaajista halusi vanhempien tietävän toiminnan tavoitteista enemmän ja hän vastasi seuraavasti:

Ensimmäisellä kerralla voisi enemmän kertoa vanhemmille toiminnan tavoitteista ja ylipäätään toiminnasta. (Vastaja 1)

Vastaja 1 on varmasti aivan oikeassa siinä, että sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tiedottaminen vanhemmille saattaa joskus jäädä vähemmälle. Vanhempien tiedottaminen sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta auttaa heitä ymmärtämään toiminnan tarkoitusta paremmin. Vanhemmat voisivat myös ottaa kotona käyttöön joitain sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyviä toimintamenetelmiä. Jos esimerkiksi käytöshäiriöinen lapsi on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaana, voisi kotona ottaa mallia sääntöjen asettamisesta ja soveltaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tallilla käytettyjä sääntöjä myös kotona.

Yksi vastaaja toi esille ikänäkökulman. Hän kuitenkin toteaa, että hevostoiminta oli positiivista ja opettavaa toimintaa. Hän vastasi kysymykseen näin:

Mielestäni toiminta ei ole niin korostunutta tässä iässä, mutta keinot joita tallilla käytetään ovat hyviä ja oikeita, sopivat tilanteeseen kuvaavat asioita hyvin, huomioivat erilaisuuden jne. (Vastaja 2)

Tästä vastauksesta voidaan todeta, ettei sosiaalipedagoginen hevostoiminta ole kiinni iästä. Jokainen voi tallilla käydessään oppia erilaisia ja itselleen uusia asioita. Me kaikki ihmiset olemme erilaisia ja tallilla voi käydä naiset ja miehet sekä tytöt ja pojat. Kaikki ikään tai sukupuoleen katsomatta ovat tallilla samanvertaisia ja toisilta voidaan oppia paljon asioita. Erityisesti vuorovaikutus on tärkeässä osassa ja erityisesti nuoret ja lapset oppivat tallilla toimimaan sääntöjen mukaan, mikä auttaa heitä ymmärtämään oikean ja väärän paremmin.

Hevostoimintaan osallistuneiden läheisistä vain kaksi vastasi kysymykseen hevostoiminnan kehittämisestä. Toisen vastaajan mielestä toiminta on aivan hyvä nykyisellään ja toinen kysymykseen vastannut vastaaja 3 vastasi seuraavaa:

Toiminnan vaikuttavuuden ja tavoitteellisuuden arviointi on vaikeaa, sillä lapsi on harrastanut ratsastusta vasta niin lyhyen ajan. (Vastaaja 3)

Tämä vastaus kertoo sen, että on paljon helpompi arvioida hevostoimintaa, kun se on kestänyt jo jonkin aikaa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tulokset eivät näy heti vaan toiminnan tulokset voidaan havaita vasta jonkin ajan kuluttua toiminnan aloittamisesta. Siksi olisi tärkeää, että toimintaa jatketaan pidemmän aikaa, jotta siihen osallistuvalla olisi toiminnasta apua.

Viimeiseksi vastaajille annettiin mahdollisuus kirjoittaa ajatuksia siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vastaajille merkinnyt. Tähän kysymykseen vastasi vain yksi neljästä *hevostoimintaan osallistuneesta*. Hän totesi näin:

Ratsastus on tuonut iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä uusia ystäviä. (Vastaaja 1)

Ratsastus on voinut olla monelle sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneelle tärkeä osa tallilla toimimista. Jos asiakas on ollut sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa mukana, hän voi jatkaa toimintaa sen loputtua käyden esimerkiksi ratsastustunneilla ja näin hän kokee toiminnan tärkeäksi osaksi elämäänsä. Ratsastus on kuitenkin vain yksi osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa, koska asiakkaan käydessä ratsastustunneilla hän voi toimia tallilla muiden ihmisten ja eläinten kanssa. Ratsastustunneilla käyminen voi olla luonnollinen tapa jatkaa harrastuksena hevosten kanssa toimimista varsinaisen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lakattua.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkityksestä kertoi kolme *hevostoimintaan osallistuneiden läheistä*. Vastaaja 4 koki vertaistuen tärkeäksi itselleen. Hän vastasi tähän avoimeen kysymykseen seuraavasti:

Läheiset, tässä tapauksessa tarkoitan vanhempia, jotka ovat seuranneet lastensa opetusta, ovat saaneet ympärilleen vertaisryhmän. Vertaisryhmällä on hyvä terapeuttinen vaikutus mm. vanhempiin, jotka saavat huomata, etteivät ole yksin murheidensa kanssa. Se, että sos.ped.hevostoiminta hyödyttää lapsia, nuoria aikuisia mm. saamalla uusia ystäviä ja tätä kautta sos.kontakteja. On ihana seurata, kun pieniä edistysaskeleita tulee esiin. (Vastaaaja 4)

Vertaisryhmä on varmasti monelle sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneelle ja varsinkin heidän läheisilleen tärkeä asia. Näin esimerkiksi vanhemmat huomaavat, ettei heidän tarvitse jäädä yksin ongelmiansa kanssa, jos heidän lapsi on esimerkiksi käytöshäiriöinen, autistinen tai muuten haastava. Vanhemmat voivat saada tukea toisilta vanhemmilta. Hevostoiminnassa asiakkaan edistyminen näkyy pieninä edistys askeleina, mutta ne voivat olla erittäin merkittäviä askeleita. Edistystä voi tapahtua esimerkiksi lapsilla ja nuorilla sääntöjen noudattamisessa ja hyvinvoinnista huolehtimisesta ja monessa muussa asiassa.

Hevostoimintaan osallistuneiden läheiset kokivat hevostoiminnan merkityksen suureksi ja siitä kertoivat vastaaja 5 ja vastaaja 6 seuraavasti:

kokonaisvaltaista kehonhallintaa, huomioitava monta asiaa yhtä aikaa, hyvän olon tunne osaamisesta sekä osaamisen kehityksestä. (Vastaaaja 5)

Meidän lapsi tykkää tosi paljon ratsastuksesta. (Vastaaaja 6)

Vastaaaja 5 kiinnittää erityistä huomiota kehonhallintaan. Erityisesti ratsastuksessa kehonhallinta korostuu, koska täytyy pystyä olemaan hevosen selässä myötäillen hevosen liikkeitä, jotta sieltä ei putoa. Kehon hallintaa tarvitaan myös, kun toimitaan tallilla ja muutenkin hevosen ja muiden ihmisten kanssa. Täytyy pystyä hallitsemaan omat liikkeensä, jotta tallissa toimiminen on turvallista. Ei voi esimerkiksi yhtäkkiä alkaa käsillään huitomaan toisia ihmisiä tai hevosta. Jokainen hevostoimintaan osallistunut oppii jotain. Kun huomaa osaavansa asioita, myös itsetunto paranee ja silloin tuntee olevansa hyvä osaamassaan asiassa. Osaamista voidaan hevostoiminnassa kehittää entisestään ja uusien asioiden oppiminen on myös tärkeää. Tämä kaikki tapahtuu asettamalla hevostoimintaan osallistuvalla henkilökohtaiset tavoitteet, joita kohti pyritään.

Monelle sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneelle ratsastus suurella eläimellä on ollut erityisen tärkeää, joka tulee esille vastaajan 6 vastauksessa. On erityisen hieno tunne, kun on niinkin suuren eläimen kuin hevosen selässä ja itsellään on tunne, että pystyy hallitsemaan sellaisen uljaan eläimen. Tämä antaa itsellekin voimaantumisen tunteen. Toki kaikki sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet eivät pidä ratsastamisesta, mutta voisin kuvitella, että se on monelle tärkeää. Se joka ei niin ratsastuksesta väliä voi pitää esimerkiksi hevosen harjaamisesta tai vaikka sen taluttamisesta. Toinen taas haluaa vain olla lähellä hevosta, vaikka ei välttämättä uskaltaisi edes siihen koskea.

6.2 Asiantuntijoiden näkemyksiä asiakkaiden toimintakyvystä

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille suunnattu kysely toteutettiin avoimena kyselyinä sähköpostitse. Näin tehtiin, koska hevostoiminnan asiantuntijoilla oli saattanut olla monia asiakkaita, joiden toimintakyky oli hyvinkin erilainen. Kyselyyn vastasi vain yhden hevostoimintaa järjestävän tallin henkilökunta Länsi-Suomesta. Avoimia kysymyksiä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille tarkoitetussa kyselyssä oli 12.

Tallin henkilökunnan mukaan heidän asiakkaidensa toimintakyky oli vaihtelevaa henkilöstä riippuen. Joillakin asiakkailta hevostoiminta oli tukenut arjessa jaksamista, koska tämä oli toiminut asiakkaille omana viriketuokiona. Tallilla asetetut säännöt olivat tukenet muun muassa käyttäytymisen hallintaa. Osa hevostoiminnan asiakkaista oli saanut apua raskaiden asioiden käsittelyyn osallistuessaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Hevostoiminta oli myös tukenut heidän elämänhallintaa ja ihmissuhteita. Tällä tallilla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille asiakkaille hevostoiminta oli antanut voimia ottaa apua vastaan aivan uusilta ihmisiltä.

Henkilökunnan mukaan hevostoiminnan asiakkaiden sietokyky oli heikko, kun he aloittivat hevostoiminnan. Tallilla tapahtuvaan toimintaan osallistuessa asiakas oli joutunut ottamaan vastuuta omasta käytöksestään. Tallilla järjestetyn hevostoiminnan oli todettu olevan miellyttävää, siksi sen eteen tehtiinkin paljon työtä. Sosiaalipedagogiseen hevosto-

toimintaan osallistuneiden asiakkaiden vastuunottaminen on ilmeisesti ollut melko vaihtelevaa ja se on riippunut henkilöstä. Tallin henkilökunnan mukaan asiakkaiden vastuunottaminen omista asioistaan oli seuraavanlaista:

Vastuunotto on ihmiskohtainen. Eräällä oli ongelmia arjessa selviämässä ja perheen pyörittämisessä. Toiminta antoi voimia, oli irtiotto arjesta ja sai myös puhua hevosen karvan seasta. Elämänhallinta selkiytyi, ja hän muuttui vastaanottavaiseksi myös muille auttaville tahoille ja perheelleen. (tallin henkilökunta.)

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestävän tallin henkilökunnan vastaus kertoo, että jokainen ihminen ottaa vastuuta eri tavalla. Henkilökunta toteaa, että hevostoiminnassa asiakkaat voivat puhua asioistaan toiminnan lomassa, jolloin he eivät koe tämän ehkä olevan niin hankalaa, kuin jos sama tapahtuisi pelkästään toimistolla. Hevosia hoitaessa on helpompi puhua myös vaikeista asioistaan. Hevostoiminnassa ymmärretään, mikä on oikeasti tärkeää sekä se, että jokainen ihminen on erilainen. Hevostoiminnassa on tärkeää ymmärtää, mitä kuuluu hevosen hyvinvointiin, jolloin samoja asioita pystyy peilamaan myös omaan hyvinvointiin.

Tallilla ei ole ollut asiakasta, jolla olisi ollut ongelmia sietää epävarmuutta tai ainakaan tällaista ongelmaa ei ole näyttänyt olevan. Tallin asiakasryhmässä ei ole vastaajien mukaan ollut myöskään työttömiä, joten sen henkilökunta ei ole vastannut kysymykseen asiakkaiden kiinnostuksesta hankkia koulutusta, ammattia tai työtä. Tallin henkilökunta vastasi selviytymisen kokemuksen olleen suurin näkyvä onnistumisen kokemus asiakkailla. Henkilökunnan mukaan hevostoiminnan asiakkaiden olo on helpottunut, kun he ovat yhteydessä talliin. Lisäksi henkilökunta toteaa seuraavaa:

Hevonen on luonut turvalliset puitteet rentoutua ja puhua kipeistäkin asioista. Asiat ovat lähteneet etenemään pikkuhiljaa elämän muillakin osa-alueilla kun ihminen on voimaantunut. Tavoite ei tietenkään kaikilla ole täydellinen elämänhallinta. (tallin henkilökunta.)

Hevonen asettaa ihmisen toiminnalle tietyt rajat. Tämä luo juuri nämä turvalliset puitteet, mutta tämän luomiseksi tarvitaan myös koulutettu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja sekä tietyt säännöt, joita noudatetaan. Hevostoiminta vaikuttaa asiakkaaseen voimaannuttaen häntä, joka näkyy myös edellä olleesta vastauksesta. Tämä voimaantuminen tapahtuu joillakin asiakkailla nopeammin kuin toisilla. Voimaantumi-

nen auttaa myös parantamaan omaa elämänhallintaa. Elämänhallinta on asiakkaan ja hänen läheistensä hyvinvoinnin luomisen kannalta välttämätöntä (Hämäläinen 1990, 103). Hyvän elämänhallinnan omaava asiakas pystyy paremmin vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin ja häntä myös kiinnostavat häntä itseään koskevat asiat.

Tallin henkilökunta toteaa asiakkaan vuorovaikutuksen olleen heidän ympärillään olevien ihmisten kanssa joskus hankalaa. Asiakkaan on voinut olla vaikea puhua kenellekään omasta pahasta olostaan. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vaikuttanut tähän, koska henkilökunta toteaa seuraavaa:

Käyntien yhteydessä ja meille avautuessa asiakas on kuitenkin kertonut, miten positiivisesti myös läheiset ovat yllättyneet. Puheyhteys on pikku hiljaa löytynyt. Joidenkin kohdalla on myös löytynyt yhteistä puheen aihetta, aihe josta voi avata keskustelun. Myös tunteiden hallinta on tukenut vuorovaikutusta (tallin henkilökunta.)

Vastauksessa käynneillä tarkoitetaan ilmeisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tallikäyntejä. Joskus ihmisen voi olla vaikea puhua omista asioistaan vieraille. Siksi on hyvä, kun tällainen menetelmä on kehitetty, joka auttaa ihmisiä myös avautumaan omasta tilanteestaan. Tällöin heitä pystytään paremmin myös auttamaan vaikeissa ongelmissa. Tunteiden hallinnan onnistuessa myös vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa on helpompaa.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on usein ollut aluksi asiakkaan voimaantuminen. Kun asiakas oli voimaantunut, oli pystytty asettamaan tavoitteita eteenpäin, kertoo tallin henkilökunta. Joillakin asiakkailla oli ongelmia tunteiden ja pettymysten hallinnassa, mikä oli vaikuttanut myös heidän vuorovaikutukseen ihmisten kanssa. Tallilla tapahtuvaan toimintaan osallistuminen vaati asiakkailta jonkinlaista itsensä hallintaa, jota järjestetty hevostoiminta oli tukenut. Osalla heidän asiakkaista oli vastarintaa tuen tarjoajia kohtaan, esimerkiksi kielteisyyttä terapiaan. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta oli avannut lukkoja, mikä tuki hevostoiminnan asiakkaita vastaanottamaan tarvittavaa apua. Asiakkaiden selviytymisen tunne oli myös lisääntynyt toiminnan aikana. Tämä vaikutti myös asiakkaiden mielialaan, jossa tapahtui piristystä. Tämä taas antoi enemmän voimia asiakkaiden arkeen.

Tämän tallin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä hevostoimintaan. Henkilökunnan mukaan hevostoiminta oli asteikolla yhdestä viiteen, numeron neljä tasoa vaikuttavuudeltaan ja he toteavat asiakkaista seuraavaa:

He eivät ole tulleet hakemaan ratsastustunteja vaan toiminta talliympäristössä on ollut tyydyttävää. Lisäksi luottamus vetäjiin ja kontakti ihmisiin ja eläimiin on ollut tärkeää (tallin henkilökunta.)

Moni toimintaan osallistunut henkilö on kokenut toiminnan olleen niin miellyttävää, että ovat halunneet jatkaa käyntejä. Palaute heiltä on ollut positiivista ja he ovat kokeneet voimaantuneensa käyntien yhteydessä (tallin henkilökunta.)

Hevostoiminnan asiakkaat eivät ole tulleet hevostoimintaan pelkästään ratsastustuntien takia, vaan he ovat kokeneet toiminnan talliympäristössä tärkeäksi. Asiakkaat ovat toiminnassa vapaaehtoisesti, siksi se varmasti koetaankin niin tärkeäksi ja voimaannuttavaksi. Hevostoiminnan miellyttäväksi kokeminen asiakkaiden näkökulmasta on tärkeää, koska silloin sillä voidaan saada paljon aikaan. Positiivinen palaute sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkailta kertoo toiminnan olevan kannattavaa ja toiminnan pystyvän myös vaikuttamaan asiakkaan tilanteeseen.

6.3 Yhteenveto kyselyiden tuloksista

Kyselyihin vastasi sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneita ja heidän läheisiään melko vähän. Vain yksi hevostoiminnan asiantuntija vastasi kyselyyn, vaikka luulisi aiheen kiinnostaneen ainakin asiantuntijoita. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus näkyy tutkimustuloksissa. Yleistyksiä tutkimuksen tuloksista ei voi tehdä vähäisten vastauksien takia mutta tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin suunta antavia.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus siihen osallistuneiden asiakkaiden toimintakykyyn näyttäisi kyselyjen tulosten mukaan olevan huomattavaa. Hevostoimintaan osallistuneet asiakkaat ovat kyselyjen tulosten mukaan kokeneet toiminnan vaikuttaneen moneen toimintakyvyn osa-alueeseen positiivisesti. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden läheisten vastauksien perusteella hevostoiminnan voidaan

todeta olevan myös heidän mielestään vaikuttavaa siihen osallistuneiden toimintakyvyn kannalta. Hevostoimintaan osallistuneiden läheiset olivat vastauksissaan jonkin verran kriittisempiä kuin hevostoimintaan itse osallistuneet.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijan mukaan hevostoiminta on ollut asiakkaita voimaannuttavaa ja asiakkaat ovat kokeneet asiantuntijoiden näkemysten mukaan hevostoiminnan tärkeäksi osaksi arkeaan. Asiantuntijan näkemysten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta auttaa asiakkaita puhumaan vaikeistakin asioista, jolloin heidän on myös helpompi hakea apua ongelmiinsa.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tekeminen on ollut pitkä ja haastava prosessi. Tarkoitukseni oli tehdä toisen opiskelijan kanssa yhteistyönä esite sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, jota olimme suunnitelleet jo keväästä 2008. Keväällä 2009 päätimme eriyttää opinnäytetyömme, koska työ ei edennyt kevään aikana. Opiskelukaverini teki opinnäytetyönään esitteen ja artikkelin sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta, jolloin minä vaihdoin näkökulmaa ja toteutin tämän tutkimuksen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta siihen osallistuneiden toimintakykyyn. Tämä toi tutkimukseen oman haasteensa, koska tutkimus täytyi käytännössä aloittaa melkein alusta.

Tutkimuksen tekeminen oli minulle aivan uusi asia. Halusin ottaa haasteen vastaan ja tehdä tutkimuksen erilaisesta aiheesta. Tämä tutkimus on suuntaa antava ja se on ainutlaatuinen, koska Suomessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta ei ole aikaisemmin tehty juuri hevostoiminnan käyttöön tarkoitettuja mittareita. Aihe oli haastava ja mielenkiintoinen. Kyselytutkimuksen tekeminen antoi valmiuksia tehdä tällaisia tutkimuksia myös tulevaisuudessa. Opiskeluni aikana kävin Osallisuus ja sosiaalinen tuki opintokokonaisuuden, jossa käsiteltiin syrjäytymistä ja köyhyyttä. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa pyritään myös esimerkiksi ehkäisemään nuorten syrjäytymistä. Jos tulevaisuudessa suoritan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutuk-

sen syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, olisi minulla valmiudet itse toimia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajana.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisena sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet asiakkaat ovat kokeneet hevostoiminnan oman toimintakykynsä kannalta ja miten heidän läheisensä ovat nähneet hevostoiminnan vaikuttavan toimintaan osallistuneiden toimintakykyyn. Toimintakyky voi vaihdella, joskus se on parempi, mutta välillä se voi olla jopa huomattavasti oletettua huonompi (Karppi 2008). Pääasiassa tulosten perusteella voidaan todeta, että hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyky on ollut huomattavasti parempi hevostoiminnan jälkeen kuin sitä ennen ja siksi sen voidaan todeta toimivan myös sosiaalisen kuntoutuksen välineenä. Hevostoimintaan osallistuneiden sosiaalisen toimintakyvyn muutokset nähdään tuloksista, koska heidän vuorovaikutus ihmisten kanssa on parantunut hevostoiminnan aloittamisen jälkeen. Elämänhallinnassakin oli tapahtunut kehitystä hevostoiminnan aikana ja asiakkaat kokivat selviytyvänsä arkisista haasteista ja elämälle annetuista tavoitteista paremmin. Sisäisen elämänhallinnan kehittymisestä kertoo hevostoiminnan asiakkaiden parantunut itsekontrolli, vastuunotto omista asioista ja epävarmuuden sietokyvyn kasvu. Asiakkaiden ulkoisen elämänhallinnan nähdään parantuneen, koska he olivat myös huomattavasti kiinnostuneempia hankkimaan koulutuksen, ammatin tai työn hevostoiminnan jälkeen.

Kuitenkaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta tuskin on pelkästään vaikuttanut hevostoimintaan osallistuneiden toimintakyvyn kehitykseen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lisäksi siihen osallistuneiden toimintakykyyn on voinut vaikuttaa heidän ja heidän perheidensä elämäntilanteiden muutokset ja yhteiskunnan muuttuminen. Nämä elämäntilanteiden muutokset ovat toki voineet jollain tavalla saada alkunsa sosiaalipedagogisen hevostoiminnasta tai ne ovat voineet olla täysin riippumattomia siitä.

Tutkimuksessa kartoitettiin myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisen kohteita. Hevostoimintaan osallistuneet saivat kertoa mielipiteitään, miten hevostoimintaa tulisi kehittää entisestään. Tärkein kehittämisen idea oli, että vanhemmille tulisi kertoa ensimmäisellä kerralla enemmän toiminnan tavoitteista ja siitä, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta ylipäättään on. Lasten ja nuorten vanhemmat eivät tiedä tarpeeksi

hevostoiminnasta ja tämä tulisi korjata, koska toiminnalla on nähty olevan positiivista vaikutusta esimerkiksi käytöshäiriöisten lasten kuntoutuksessa.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijan mukaan hevostoiminta oli voimaannuttanut asiakkaita, se oli heille tärkeä osa arkea ja sen avulla he olivat pystyneet puhumaan vaikeistakin asioista. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille suunnattu kysely toteutettiin avoimena, koska heillä on voinut olla monia asiakkaita ja siksi voisi olla vaikea vastata strukturoituun kyselyyn totuudenmukaisesti ja kaikki asiakkaat huomioiden. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneet asiakkaat ovat varmasti olleet hyvin erilaisia ja heidän toimintakykynsä on vaihdellut paljon, siksi asiantuntijoiden voi olla helpompi kertoa asiakkaiden toimintakyvyn muutoksista omin sanoin.

Monet hevostoiminnan asiantuntijat eivät vastanneet avoimeen kyselyyn, koska siihen vastaaminen oli heidän mielestään liian vaikeaa. Eräs asiantuntija ehdotti, että olisin tehnyt kyselyn, joka olisi sisältänyt monivalintakysymyksiä, koska niihin olisi hänen mielestään ollut helpompi vastata. Toisen asiantuntijan mukaan oli vaikeaa arvioida pelkästään hevostoiminnan vaikuttavuutta siihen osallistuneiden toimintakykyyn, koska toimintakykyyn vaikuttaa niin moni muukin asia. Asiantuntijoiden vastaamattomuus on voinut johtua siitä, ettei heillä ole ollut aikaa vastata kyselyyn. Vastausaikaa kyselyyn oli vain viikko, koska tulokset piti ehtiä käsittelemään ajoissa.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen tehdyt kyselyt toteutettiin strukturoidulla kyselylomakkeella sähköisesti, koska siihen vastaaminen ei vienyt mahdollisesti aikaa ja siihen oli helppo vastata. Nykyään moni käyttää tietokonetta lähes päivittäin, joten sähköisesti toteutettuun kyselyyn on monen varmastikin helpompi vastata, kuin paperilla toteutettuun kyselyyn. Vastauksien käsittelykin oli nopeaa, koska kyselyistä oli tarkoitus saada tarvittava tieto sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta asiakkaiden toimintakykyyn nopeasti ja monesta näkökulmasta. Kyselyissä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittäminen asiakaslähtöisempään suuntaan saatiin parhaiten selville avoimella kysymyksellä. Jokainen pystyi laittamaan toiveitaan ja muita hyviä ehdotuksiaan ylös. Kehittämistä oli vaikea saada selville valmiiden vaihtoehtojen avulla, joten paras tapa kysyä tätä oli avoin kysymys. Avoimella kysymyksellä saadaan laajempi kokonaisuus kehittämissuhteita, kuin valmiiden vaih-

toehtojen avulla. Jos vaihtoehto on valmiina tällaisessa kysymyksessä, niin käytännössä katsoen vastaajalle ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa asiaan tai kehittää toimintaa.

Tutkimuksessa oli hyvä käyttää sekä kvantitatiivista että kvalitatiivista tutkimusmenetelmää, sillä ne täydensivät tässä tutkimuksessa toisiaan. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen tehdystä kyselystä olisi voinut tehdä laajemman. Kyselyyn olisi toivonut enemmän vastaajia, joita oli tässä tapauksessa melko vähän, vaikka asiasta tiedotettiinkin montaa eri tahoja. Kvantitatiivisen tutkimuksen valinta oli myös perusteltu ja se sopi hyvin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille suunnattuun kyselyyn. Sen avulla saatiin tarvittava tieto asiantuntijoilta heidän asiakkaidensa toimintakyvyn muutoksista. Tutkimuksen luotettavuus olisi voinut olla parempi, jos kyselyihin olisi saatu enemmän vastaajia. Kuitenkin uskon, että vastaajat ovat vastanneet kyselyyn totuudenmukaisesti ja tutkimustulokset ovat suuntaa antavia.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan on todettu olevan hyvä työmenetelmä esimerkiksi sosiaalityössä, sillä on myös positiivisia kokemuksia etenkin lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä. Tässä tutkimuksessa sillä on huomattu olevan positiivinen vaikutus myös hevostoimintaan osallistuneiden toimintakykyyn. Tutkimuksessa muodostettuja vaikuttavuuden mittareita voidaan käyttää jatkossakin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden mittaamiseen nimenomaan asiakkaiden toimintakyvyn kannalta ja sitä voidaan myös muokata tarvittaessa.

Eettisyydestä työssäni kertoo se, että toteutin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille ja heidän läheisilleen suunnatun kyselyn nimettömänä. Heidän henkilöllisyys ei tullut tietooni missään tutkimuksen vaiheessa. Lähettäessäni kyselyn sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille kysyin myös heiltä, haluavatko he nimensä mainittavan tutkimuksessa. Koska asiantuntijoilta tuli vain yksi vastaus, päätin kirjoittaa vastaukset nimettömänä. Ohjaavan opettajan ja opiskelukaverini nimiä en mainitse, koska mielestäni ne tiedot eivät ole oleellisia tämän tutkimuksen kannalta.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on vielä paljon tutkimisen mahdollisuuksia ainakin täällä Suomessa. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on tutkittu jo lasten ja

nuorten näkökulmasta, ehdottaisin jatkotutkimukseksi sosiaalipedagogisen hevostoinnin tutkimista ikääntyvien ja aikuisten näkökulmasta. Sosiaalipedagogisen hevostoinnin vaikuttavuuden mittaamisesta kaivataan lisää tutkimusta ja tarvitaan myös lisää menetelmiä, joilla sitä pystytään mittaamaan ja kehittämään. Tutkimuksen aikana itselleni heräsi seuraava kysymys: Eikö tällaiselle hyväksi todetulle sosiaalityön menetelmälle löydy rahoittajaa?

LÄHTEET

- Aranko, Kukka-Maaria 2008. Hevonen on hyvä terapeutti. *Hippos: Suomen Ratsastajainliiton jäsenlehti*. 61 (5). 4–7.
- Brandt, Nora 2005. *Socialpedagogisk hästverksamhet - En diskursiv studie i verksamhetens organiseringsprocess*. Viitattu 10.12.2009.
<http://sockom.helsinki.fi/info/notat1105.pdf>
- Enqvist, Ari & Onttonen, Jukka 1998. *Opiskelun tukeminen*. Teoksessa Enqvist, Ari & Onttonen, Jukka (toim.) *Mitä se meille kuuluu mitä me tehdään? Oma ura - syrjäytymisen ehkäisyä koulussa ja koulutuksessa*. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Federation of Riding for the Disabled International i.a. *Eguine Assisted Activities*. Viitattu 19.10.2009. <http://www.frdi.net/benefits.html>
- Hevostoiminnalla Hyvinvointia ry i.a. *Toiminta-ajatus*. Viitattu 10.12.2009.
<http://www.hhry.net/>
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita*. 15. uudistettupainos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Hyvätti, Nina 2008a. *Metsäkylän ratsastuskoululla tehty haastattelu*. Muistiinpanot tekijän hallussa.
- Hyvätti, Nina 2008b. *Ohjat omiin käsiin – ratsastusterapia lastensuojelun sosiaalityön tukena*. Viitattu 04.08.2009
http://www.vasso.fi/images/stories/julkaisut_ja_raportit/ratsastusterapia_hyvth.doc
- Hyvätti, Nina 2009. *Ohjat omiin käsiin*. Hevonen lastensuojelun sosiaalityön tukena. Turku: Suomen Ratsastajainliitto ry.
- Hämäläinen, Anneli 1986. *Sosiaalityön viitekehyksistä kuntoutuksessa*. Teoksessa: Jouko Lind (toim.) *Sosiaaliset tekijät kuntoutuksessa*. Kansaneläkelaitoksen julkaisuja, 37. Turku: Kansaneläkelaitoksen kuntoutustutkimuskeskus
- Hämäläinen, Juha 1990. *Sosiaalityö sosiaalipedagogisessa viitekehyksessä*. Lähtökohtien ja sovellusten luonnostelua. Teoksessa *Suomalainen sosiaalityö*. Sosiaalipolitiikka 1990:2. Sosiaalipoliittisen yhdistyksen julkaisuja.

- Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Opetusjulkaisuja 1. Kuopio: Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Avoin yliopisto.
- Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. 1. painos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö. 114–115.
- Järvikoski, Aila & Härkäpää, Kristiina 1995. Kuntoutuksen seitsemän kehitysaluetta. Teoksessa Asko Suikkanen, Kristiina Härkäpää, Aila Järvikoski, Tapani Kallaranta, Keijo Piirainen, Marjatta Repo & Juhani Wikström. Kuntoutuksen ulottuvuudet. Porvoo: WSOY.
- Karppi, Sirkka-Liisa 2008. Toimintakyky on selviytymistä elämän haasteista. Viitattu 19.08.2009.
<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/261006153959HJ?OpenDocument>
- Keltikangas-Järvinen, Liisa 2000. Tunne itsesi, suomalainen. Helsinki: WSOY.
- Koistinen, Kari 2003. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin edistäjänä. Raportti ratsastuspedagogiikka hankkeen 2. vaiheen tuloksista v. 2002–2003. Suomen Ratsastajainliitto. Julkaisematon lähde.
- Kokkala, Heidi; Kulola, Tarja & Pohjalainen, Kaija 2000. Hevonen kuljettaa kuntoutumisen tielle. Helsinki: Suomen Kuntoutusliitto Ry: Kehittämisselvitys 2000.
- Kuokkanen, Ritva; Kivirinta, Mervi; Määttänen, Jukka & Ockenström, Leena 2007. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C katsauksia ja aineistoja 10. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu
- Kurki, Leena 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Kurki, Leena 2002. Persoona ja yhteisö. Personalistinen sosiaalipedagogiikka. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Kähäri-Wiik, Kaija; Niemi, Aira & Rantanen, Anneli 2007. Kuntoutuksella toimintakykyä. 5 uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Melson, Gail F. & Fine, Aubrey H. (toim.) 2006a. Animals in the Lives of Children. Handbook on animal-assisted therapy: theoretical foundations and guide-

- lines for practice. 2.painos. Amsterdam; Boston: Elsevier/Academic Press, 207–226.
- Melson, Gail F. & Fine, Aubrey H. (toim.) 2006b. Human-Animal Interaction and Successful Aging. Handbook on animal-assisted therapy: theoretical foundations and guidelines for practice. 2.painos. Amsterdam; Boston: Elsevier/Academic Press, 287–302.
- Niskanen, Vesa A. i.a. b. Kasvatustiede, erityispedagogiikka Kvantitatiivisen tutkimuksen vaiheet. Aineiston hankinta. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Viitattu 05.10.2009.
<http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/ainker.htm>
- Niskanen, Vesa A. i.a. b. Kasvatustiede, erityispedagogiikka. Kvalitatiivisen tutkimuksen määrittelyä. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Viitattu 18.01.2010.
<http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/kvalmaar.htm>
- Ockenström, Leena i.a. Tilastollinen tutkimus. Määrälliset eli kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät. Luentomoniste. Pieksämäki: Diak Itä.
- Opiskelijoiden tukikeskus – Nyyti ry 2009. Viitattu 21.09.2009. Elämänhallinta. Sivut päivitetty 16.02.2009.
http://www.nyyti.fi/linkit_ja_artikkelit/artikkelit/elamanhallinta.htm
- Peltomäki, Maija 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu-työ.
- Peltonen, Hannele 2008. Hevonen kasvattajana. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Elämyksiä yhteisössä. Viitattu 25.11.2009. Sivut päivitetty 15.09.2008.
<http://dialogi.stakes.fi/FI/dialogin+arkisto/2008/6/sivu/4.htm#1>
- Pärnä, Kaisu 2004. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta sosiaalityön menetelmänä käytöshäiriöisten kuntoutuksessa. Kuopion yliopisto. Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Pro gradu-työ.
- Rainio, Susanna 2003. ”Tallista tikapuut tulevaisuuteen”, talliyhteisö nuoren kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukena. Viitattu 6.12.2006.
<http://www.hevostoiminta.net/tallistatikapuuttulevaisuuteen.pdf>
- Saastamoinen, Katri 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Viitattu 17.09.2009. Kuopion

- yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Sosiaalityön ja sosiaalipeda-
gogiikan laitos. Pro gradu-työ.
<http://www.kampus.uku.fi/gradut/2007/3259.pdf>
- Sandström, Marita 2000. Ratsastusterapian vaikutukset neurofysiologian ja tutkimustu-
lostien näkökulmasta. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto ry.
- Satka, Mirja; Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta (toim.) 2005. Sosiaalityö ja vaikut-
taminen. Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.
- Semi, Eija 2006. Sosiaalialan ja sosiaalipedagogiikan yhteys ammattikorkeakoulujen
sosiaalialan koulutusohjelmissa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu-
ja. A Tutkimuksia 13. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Kuopion
yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos. Sosiaalipolitiikan lisensiaattitutkimus.
- Seppälä, Elisa 2009. Tapa toimia talliyhteisössä lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun ja
hyvinvoinnin tukena. Esite ja artikkeli sosiaalipedagogisesta hevostoimin-
nasta Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä. Sosiaalialan koulutusoh-
jelma. Opinnäytetyö. 42–46.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Vastuualueet: sosiaalihuolto. Viitattu 04.09.2008.
<http://www.stm.fi/Resource.phx/vastt/sospa/shtyo/index.htm>
- Suomen Hippos 2009. Eduskunnan Hevosystävien Seuralta lapsille ja nuorille 22 500
euroa. Viitattu 2.1.2010.
http://www.hippos.fi/hippos/ajankohtaista/index.php?we_objectID=8665
- Tampereen yliopisto i.a. Tutkimusaineistojen tiedonhallinnan käsikirja. Viitattu
5.10.2009. Sivut päivitetty 25.03.2009.
<http://www.fsd.uta.fi/tiedonhallinta/index.html>
- Verner i.a. Kehitysvamma-ala ammattina. Voimaantuminen. Viitattu 20.01.2009. Sivut
päivitetty 04.12.2009. <http://verneri.net/yleis/kehitysvamma-ala-ammattina/tyomenetelmia/voimaantuminen.html>
- Viinamäki, Hanna 2006. Eläinavusteinen terapia ja toiminta. Viitattu 22.09.2009.
<http://www.vuorovaikutus.net/>

Kysely sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneille

Hei sinä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistunut! Olet osallistunut hevostoimintaan, joka pohjautuu sosiaalipedagogiseen ajatteluun. Hevostoiminnan tavoitteena on sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden toimintakykyyn. Ole ystävällinen ja vastaa kyselyyn niin autat kehittämään sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakaslähtöisempään suuntaan. Kaikki lomakkeen tiedot tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Tiedot käsitellään tilastollisina kokonaisuuksina, eikä henkilöittäin. Kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys ei tule julkisesti esille missään prosessin vaiheessa. Tämä tutkimus toteutetaan Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijan opinnäytetyönä. Kiitos ajastasi ja yhteistyöstä! Susanna Haapiainen susanna.haapiainen@student.diak.fi

1) Vastajaajan sukupuoli

Tyttö/Nainen Poika/Mies

2) Vastaja ikä

alle 13 v 13-16 v 17-20 v 21-30 v yli 30 v

3) Mistä sait tiedon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?

4) Kuinka kauan olet osallistunut hevostoimintaan ja jatkatko osallistumista?

alle 1v 1-2 v 3v yli 3v

Vastaa seuraaviin kohtiin (5-14) niin, että muistelet tilannettasi ennen hevostoiminnan aloittamista. Valitse itseäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto.

5) Millainen oli toimintakykysi ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

6) Millainen oli itsekontrollisi ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

7) Miten pystyit ottamaan vastuuta omista asioistasi ennen hevostoiminnan aloittamista?

1 2 3 4 5

erittäin huonosti erittäin hyvin

8) Kuinka hyvin pystyit sietämään epävarmuutta ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

9) Kuinka kiinnostunut olit hankkimaan koulutuksen/työn/ammatin ennen hevostoiminnan aloittamista?

en lainkaan kiinnostunut 1 2 3 4 5 erittäin kiinnostunut

10) Kuinka koit selviytyväsi arjen haasteista ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

11) Millainen oli vuorovaikutus ympärilläsi olevien ihmisten kanssa ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

12) Kuinka pystyit asettamaan itsellesi tavoitteita ja pysymään niissä ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

13) Kuinka pystyit toimimaan muiden ihmisten (esim. koulukavereiden, työkavereiden, opettajien) kanssa ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

14) Millainen oli selviytymisen tunteesi ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

Vastaa seuraaviin kohtiin (15-24) niin kuin koet tilanteesi tällä hetkellä. Valitse parhaiten itseäsi kuvaava vaihtoehto.

15) Millainen on toimintakykysi tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

16) Millainen on itsekontrollisi tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

17) Miten pystyt ottamaan vastuuta omista asioistasi tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

18) Kuinka hyvin pystyt sietämään epävarmuutta tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

19) Kuinka kiinnostunut olet hankkimaan koulutuksen/ammatin/työn tällä hetkellä?

en lainkaan kiinnostunut 1 2 3 4 5 erittäin kiinnostunut

20) Kuinka koet selviytyväsi arjen haasteista tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

21) Millainen on vuorovaikutus ympärilläsi olevien ihmisten kanssa tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

22) Kuinka pystyt asettamaan itsellesi tavoitteita ja pysymään niissä tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

23) Kuinka pystyt toimimaan muiden ihmisten (esim. koulukavereiden, työkavereiden, opettajien) kanssa tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

24) Millainen on selviytymisen tunteesi tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

25) Oletko ollut tyytyväinen hevostoimintaan?

erittäin tyytymätön 1 2 3 4 5 erittäin tyytyväinen

26) Kuinka vaikuttavaa toiminta on mielestäsi sinulle ollut toimintakykysi kannalta?

ei lainkaan vaikuttavaa 1 2 3 4 5 erittäin vaikuttavaa

27) Mitä toiminnassa tulisi mielestäsi muuttaa?

28) Voit kirjoittaa tähän vielä ajatuksia siitä mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on merkinnyt sinulle.

Kiitos vastauksestasi!

Kysely sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneen läheisille

Hei sinä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneen läheinen! Läheisesi on osallistunut hevostoimintaan, joka pohjautuu sosiaalipedagogiseen viitekehykseen. Hevostoiminnan tavoitteena on sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen. Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä asiakkaiden toimintakykyyn. Ole ystävällinen ja vastaa kyselyyn niin autat kehittämään sosiaalipedagogista hevostoimintaa asiakaslähtöisempään suuntaan. Kaikki lomakkeen tiedot tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Tiedot käsitellään tilastollisina kokonaisuuksina, eikä henkilöittäin. Kyselyyn vastanneiden henkilöllisyys ei tule julkisesti esille missään prosessin vaiheessa. Tämä tutkimus toteutetaan Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi (AMK) opiskelijan opinnäytetyönä. Kiitos ajastasi ja yhteistyöstä! Susanna Haapiainen susanna.haapiainen@student.diak.fi

1) Hevostoiminnassa mukana olleen sukupuoli

Tyttö/Nainen Poika/Mies

2) Hevostoiminnassa mukana olleen ikä

alle 13 v 13-16 v 17-20 v 21-30 v yli 30 v

3) Mistä saitte tiedon sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?

4) Kuinka kauan läheisenne on osallistunut hevostoimintaan ja jatkaako hän osallistumista?

alle 1v 1-2 v 3v yli 3v

Vastatkaa seuraaviin kohtiin (5-14) niin, että muistelette läheisenne tilannetta ennen hevostoiminnan aloittamista. Valitkaa läheisenne sopivin vaihtoehto.

5) Millainen oli läheisenne toimintakyky ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

6) Millainen oli läheisenne itsekontrollisi ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

7) Miten läheisenne pystyi ottamaan vastuuta omista asioistaan ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5
 erittäin hyvin

8) Kuinka hyvin läheisenne pystyi sietämään epävarmuutta ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5
 erittäin hyvin

9) Kuinka kiinnostunut läheisenne oli hankkimaan koulutuksen/ammatin/työn ennen hevostoiminnan aloittamista?

ei lainkaan kiinnostunut 1 2 3 4 5
 erittäin kiinnostunut

10) Kuinka läheisenne koki selviytyvänsä arjen haasteista ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5
 erittäin hyvin

11) Millainen läheisenne vuorovaikutus oli hänen ympärillään olevien ihmisten kanssa ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5
 erittäin hyvä

12) Kuinka läheisenne pystyi asettamaan itselleen tavoitteita ja pysymään niissä ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5
 erittäin hyvin

13) Kuinka läheisenne pystyi toimimaan muiden ihmisten (esim.koulukavereiden,työkavereiden, opettajien) kanssa ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5
 erittäin hyvin

14) Millainen läheisenne selviytymisen tunne oli ennen hevostoiminnan aloittamista?

erittäin huono 1 2 3 4 5
 erittäin hyvä

Vastatkaa seuraaviin kohtiin (15-24) niin kuin läheisenne tilanne on tällä hetkellä. Valitkaa sopivin vaihtoehto.

15) Millainen läheisenne toimintakyky on tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5
 erittäin hyvä

16) Millainen läheisenne itsekontrolli on tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5
 erittäin hyvä

17) Miten läheisenne pystyy ottamaan vastuuta omista asioistaan tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

18) Kuinka hyvin läheisenne pystyy sietämään epävarmuutta tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

19) Kuinka kiinnostunut läheisenne on hankkimaan koulutuksen/ammatin/työn tällä hetkellä?

ei lainkaan kiinnostunut 1 2 3 4 5 erittäin kiinnostunut

20) Kuinka läheisenne kokee selviytyvänsä arjen haasteista tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

21) Millainen läheisenne vuorovaikutus on hänen ympärillään olevian ihmisten kanssa tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

22) Kuinka läheisenne pystyy asettamaan itselleen tavoitteita ja pysymään niissä tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

23) Kuinka läheisenne pystyy toimimaan muiden ihmisten (esim. koulukavereiden, työkavereiden, opettajien) kanssa tällä hetkellä?

erittäin huonosti 1 2 3 4 5 erittäin hyvin

24) Millainen läheisenne selviytymisen tunne on tällä hetkellä?

erittäin huono 1 2 3 4 5 erittäin hyvä

25) Oletteko olleet tyytyväinen hevostoimintaan?

erittäin tyytymätön 1 2 3 4 5 erittäin tyytyväinen

26) Kuinka vaikuttavaa toiminta on mielestänne läheisellenne ollut hänen toimintakykynsä kannalta?

ei lainkaan vaikuttavaa 1 2 3 4 5 erittäin vaikuttavaa

27) Mitä toiminnassa tulisi mielestänne muuttaa?

28) Voit kirjoittaa tähän vielä ajatuksia siitä mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on merkinnyt teille ja teidän läheisellenne.

Lähetä

Kiitos vastauksestanne!

Liite 3: Kysely sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiantuntijoille

Hei talliyrittäjät ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimijat!

Olen Susanna Haapiainen ja teen opinnäytetyönäni tutkimuksen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuudesta asiakkaiden toimintakykyyn. Tutkimuksessa selvitetään kahden kyselyn avulla sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuneiden ja heidän läheistensä kokemuksia siitä, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vaikuttanut siihen osallistuneiden toimintakykyyn. Nyt haluan liittää tutkimukseeni myös teidän näkemyksiä siitä, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vaikuttanut asiakkaiden toimintakykyyn.

Toivoisin mahdollisimman monen vastaavan alle oleviin kysymyksiin. Opinnäytetyöni olisi tarkoitus valmistua maaliskuussa, joten vastauksenne ovat minulle työn valmistumisen kannalta erittäin tärkeitä. Pyytäisin teitä palauttamaan vastauksenne sähköisessä muodossa perjantaihin 22.1 mennessä osoitteeseen susanna.haapiainen@student.diak.fi.

1. Kerro millainen asiakkaiden toimintakyky on ollut heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka se on muuttunut hevostoiminnan aikana?
2. Kerro millainen asiakkaiden itsekontrolli on ollut heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka se on muuttunut hevostoiminnan aikana?
3. Kerro kuinka asiakkaat ovat pystyneet ottamaan vastuuta omista asioistaan heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka heidän vastuunotto on muuttunut hevostoiminnan aikana?
4. Kerro kuinka hyvin asiakkaat ovat pystyneet sietämään epävarmuutta heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka heidän epävarmuuden sietokyky on muuttunut hevostoiminnan aikana?

5. Kerro kuinka kiinnostuneita asiakkaat ovat olleet hankkimaan koulutuksen/ammatin/työn heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka heidän kiinnostus koulutuksen/ammatin/työn hankkimiseen on muuttunut hevostoiminnan aikana?
6. Kerro kuinka asiakkaat ovat mielestänne kokeneet selviytyvänsä arjen haasteista heidän aloittaessaan hevostoiminnan ja kuinka heidän selviytymisen kokemus on mielestänne muuttunut hevostoiminnan aikana?
7. Kerro millainen on ollut asiakkaiden vuorovaikutus heidän ympärillään olevien ihmisten kanssa heidän aloittaessaan hevostoimintaa ja kuinka se on muuttunut hevostoiminnan aikana?
8. Kerro kuinka asiakkaat ovat pystyneet asettamaan itselleen tavoitteita ja pysymään niissä heidän aloittaessaan hevostoiminnan ja kuinka tämä on muuttunut hevostoiminnan aikana?
9. Kerro kuinka asiakkaat ovat pystyneet toimimaan muiden ihmisten (esim. koulukavereiden, työkavereiden, opettajien) kanssa heidän aloittaessaan hevostoiminnan ja kuinka tämä on muuttunut hevostoiminnan aikana?
10. Kerro millainen asiakkaiden selviytymisen tunne oli mielestänne heidän aloittaessaan hevostoiminnan ja kuinka selviytymisen tunne muuttui hevostoiminnan aikana?
11. Ovatko asiakkaat olleet tyytyväisiä hevostoimintaan? Miksi? Miksi ei?
12. Kuinka vaikuttavaa toiminta on asiakkaillenne mielestänne ollut asteikolla 1-5? Miksi?